

JCERD

ISSN 3088 - 2257 (online)

Journal of Creative Education Research and Development

ปีที่ 3 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2568

Journal of Creative Education Research and Development ปีที่ 3
ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม - ธันวาคม 2568)

ISSN : 3088 – 2257 (Online)

Journal of Creative Education Research and Development Vol. 3 No. 2

Journal of Creative Education Research and Development
วิทยาลัยพณิชยบัณฑิต เลขที่ 171 หมู่ที่ 2 ตำบลหนองบัว
อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู 39000
โทร 091 - 0611685, 093 - 3635858, E-mail: Pcbu.0504@gmail.com

Journal of Creative Education Research and Development ปีที่ 3

ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม - ธันวาคม 2568)

เจ้าของ : วิทยาลัยพณิชยบัณฑิต เลขที่ 171 หมู่ที่ 2 ตำบลหนองบัว
อำเภอเมือง หนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู 39000

บรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศศิรดา แพ่งไทย

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

อาจารย์โสภณ เปื่องบน

กองบรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์ ดร. สัมพันธ์ ถิ่นเวียงทอง

รองศาสตราจารย์ ดร. ศรดา ชัยสุวรรณ

รองศาสตราจารย์ ดร. ไชยา ภาวะบุตร

รองศาสตราจารย์ ดร. อัจฉรา ประเสริฐสิน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชัยยุทธ ศิริสุทธิ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วราพร ไทยมา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ดุษฎี สีวังคำ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ณิชภา กันขุนทด

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พงษ์ภิญโญ แม้นโกศล

ดร. อภิรักษ์ ชาญศึก

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

มหาวิทยาลัยศรีปทุม

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์

มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

กำหนดออกเผยแพร่วารสาร:

Journal of Creative Education Research and Development มีกำหนดการ
เผยแพร่ปีละ 2 ฉบับ ดังนี้

- ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน
- ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม

การส่งบทความพิจารณาตีพิมพ์:

ผู้เขียนเตรียมต้นฉบับบทความตามเกณฑ์เงื่อนไขของวารสารและส่งในระบบที่เว็บไซต์วารสาร <https://so15.tci-thaijo.org/index.php/JCERD> เปิดรับพิจารณาบทความเพื่อตีพิมพ์ตลอดทั้งปี

จุดมุ่งหมายและขอบเขต (Aim and Scope)

Journal of Creative Education Research and Development ISSN : 3088 - 2257 (Online) มีจุดมุ่งหมายเพื่อเผยแพร่บทความวิจัย และบทความวิชาการ ในสาขาที่เกี่ยวข้องด้านศึกษาศาสตร์ ปีละ 2 ฉบับ โดยทุกบทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ทั้งนี้จะมีรูปแบบที่ผู้พิจารณาบทความไม่ทราบชื่อผู้นิพนธ์บทความและผู้นิพนธ์บทความไม่ทราบชื่อผู้พิจารณาบทความเช่นเดียวกัน (Double-Blind Peer Review) เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

ประเภทของผลงานที่ตีพิมพ์ในวารสาร

- 1) บทความวิจัย (Research Article) เป็นบทความที่นำเสนอการค้นคว้าวิจัย เกี่ยวกับด้านศึกษาศาสตร์
- 2) บทความวิชาการ (Academic Article) เป็นบทความวิเคราะห์ วิจัยหรือเสนอแนวคิดใหม่

Journal of Creative Education Research and Development ฉบับนี้เป็นปีที่ 3 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2568) ทั้งนี้ทางกองบรรณาธิการยินดีเป็นสื่อกลาง สำหรับนักวิจัย นักวิชาการ นิสิต นักศึกษาทุกท่านที่ประสงค์จะตีพิมพ์เผยแพร่บทความของท่าน ซึ่งจะต้องผ่านการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิในแต่ละสาขาวิชาทางด้านศึกษาศาสตร์อย่างเข้มข้น จำนวน 3 ท่าน จึงกล่าวได้ว่าบทความที่ทางวารสารได้เผยแพร่ไปนั้น มีมาตรฐานทางวิชาการ ดีฉันในฐานะบรรณาธิการวารสาร จึงขอขอบคุณท่านผู้มีส่วนในการสร้างงานวิชาการเหล่านี้ นับตั้งแต่เจ้าของผลงาน ผู้ทรงคุณวุฒิ และคณะกองบรรณาธิการ วารสารนี้ยังคงเป็นแหล่งรองรับผลงานดี ๆ ที่สร้างสรรค์เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาในประเด็นที่เกี่ยวข้องทางวิชาการแก่นักวิชาการ และประชาชนผู้สนใจโดยทั่วไป เพื่อเป็นประโยชน์แก่แวดวงวิชาการต่อไป

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศศิรดา แพงไทย

บรรณาธิการ Journal of Creative Education Research and Development

สารบัญ

บทความวิจัย

1. การพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค LT ร่วมกับการตั้งคำถามแบบ 5W1H
ธิดินันท์ ศิริมนตรี, ณิชากาท์ กันขุนทด และ นาทยา หกพันนา 12 - 20
2. การประเมินความต้องการจำเป็นการบริหารตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนเมือง 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1
จักรพงษ์ วรรณขันธ 21 - 32
3. การพัฒนาแบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำไม่ตรงตามมาตราตัวสะกด ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลกานวดี
กานดา เลิศโกเมนกุล 33 - 39

บทความวิชาการ

1. 5D MODEL ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา
กุลธิดา หนูนุ่มนวล, ศรุตินงค์ ภูวัชรวรานนท์ และ มุจลินทร์ ผลกล้า 1 - 11
2. หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21
ยินดี กังสั้งซ์, ศรุตินงค์ ภูวัชรวรานนท์ และ มุจลินทร์ ผลกล้า 40 - 52

5D MODEL Digital Leadership and Educational Administration

Kunlathida Nhunumnuan ^{1*}, Saruthipong Bhuwatvaranon ² and Mudchalin Pholkla ³

¹ Graduate student in Educational Administration, Faculty of Education, Songkhla Rajabhat University

² Assistant Professor Dr., Lecturer in Educational Administration Program, Faculty of Education, Songkhla Rajabhat University.

³ Dr., Lecturer in the Faculty of Humanities and Social Sciences, Songkhla Rajabhat University

* Corresponding author. E-mail: aunging2507@gmail.com

ABSTRACT

This study aims to examine the concepts, significance, and components of digital leadership among school administrators in the 21st century, an era characterized by rapid technological and digital changes that directly impact educational management. School administrators must possess digital leadership skills to drive their organizations to adapt and respond effectively to these changes. The analysis indicates that digital leadership is not only a crucial tool for improving educational quality but also a guideline for achieving flexible, modern, and sustainable management capable of addressing future challenges.

The study introduces a insight: the Digital Leadership Model for School Administrators (DLSA), which connects key aspects of digital leadership, including (1) digital vision, (2) digital culture building, (3) digital communication, (4) digital learning, and (5) digital-driven organizational development. This model emphasizes the role of administrators as leaders who leverage technology and innovation to enhance school management, enabling organizations to respond efficiently and adapt to rapid changes.

Keywords: Digital Leadership, School Administrators, technology

5D MODEL ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา

กุลธิดา หนูมนนวล ^{1*}, ศรุติพงศ์ ภูวัชรวรานนท์ ² และ มุจรินทร์ ผลกล้า ³

¹ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

² ผศ.ดร.อาจารย์ประจำหลักสูตรบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

³ อ.ดร.อาจารย์ประจำคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

* Corresponding author. E-mail: aunging2507@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการเรื่องภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวคิด ความสำคัญ และองค์ประกอบของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทางเทคโนโลยีสารสนเทศและดิจิทัลที่ส่งผลโดยตรงต่อรูปแบบการจัดการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำดิจิทัลเพื่อขับเคลื่อนองค์กรให้สามารถปรับตัวและตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผลการวิเคราะห์ชี้ให้เห็นว่าภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารไม่เพียงเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา แต่ยังเป็นแนวทางที่ช่วยให้การบริหารจัดการมีความยืดหยุ่น ทันสมัย และสามารถรับมือกับความท้าทายในอนาคตได้อย่างยั่งยืน

โดยผู้เขียนได้ค้นพบองค์ความรู้ คือ โมเดลภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา (Digital Leadership Model : 5D) เป็นแนวคิดใหม่ที่เชื่อมโยงระหว่างภาวะผู้นำดิจิทัล ประกอบด้วย (1) ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล (Digital Vision) (2) ด้านการสร้างวัฒนธรรมดิจิทัล (Digital Culture Building) (3) ด้านการสื่อสารดิจิทัล (Digital Communication) (4) ด้านการเรียนรู้ดิจิทัล (Digital Learning) (5) ด้านการพัฒนาองค์กรด้วยดิจิทัล (Digital-Driven Organizational Development) โดยเน้นให้ผู้บริหารเป็นผู้นำที่ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการบริหารสถานศึกษาเพื่อขับเคลื่อนองค์กร ให้สามารถปรับตัวและตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำดิจิทัล, ผู้บริหารสถานศึกษา, เทคโนโลยี

© 2025 JISSD: Journal of Creative Education Research and Development

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงเป็นสิ่งที่ไม่สามารถหยุดยั้งได้ โดยเฉพาะในยุคดิจิทัล ซึ่งสถานศึกษาเป็นหน่วยแรก ๆ ในการเตรียมผู้เรียนให้สามารถปรับตัวและอยู่รอดในความเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ดังนั้น การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง (บุญณัฐฐา มาเชก, 2565) ข้อมูลที่นำเสนอไปข้างต้นไม่ใช่สูตรสำเร็จสำหรับสถานศึกษา แต่เป็นโจทย์สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในการวางแผนและขับเคลื่อนสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จในการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนในยุคดิจิทัล ระบบบริหารจัดการที่ดีไม่เพียงสนับสนุนภาพลักษณ์ของสถานศึกษาเท่านั้น แต่ยังช่วยให้นักเรียนและผู้ปกครองมั่นใจว่าสถานศึกษาได้ก้าวเข้าสู่ยุคใหม่ และมีความพร้อมในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนการสอนและการบริหารจัดการ (บุญณัฐฐา มาเชก, 2565) ในยุค Digital Disruption การเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและรุนแรง โดยเทคโนโลยีใหม่และแหล่งข้อมูลมหาศาลสามารถเข้าถึงได้อย่างง่ายดายผ่านอินเทอร์เน็ต ทำให้รูปแบบการทำงานและการใช้ชีวิตเปลี่ยนไปอย่างไม่อาจคาดเดาได้ (พิชญ์สินี มะโน, 2562) ปรากฏการณ์นี้ส่งผลกระทบต่อสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม ชีวิตความเป็นอยู่ และรวมถึงการบริหารจัดการศึกษา ผู้บริหารจึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนทัศนคติ แนวคิด และแนวทางในการบริหารจัดการเรียนรู้ให้ทันต่อสถานการณ์ เพื่อให้สถานศึกษาสามารถรับมือกับความเปลี่ยนแปลงได้ทันเวลา และสามารถจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพและทันสมัยได้อย่างยั่งยืน (สุจิตรา ไอสถอภีรักษ์ สาริศา เจนเขว่า เสน่ห์ ภูิกาวงค์ และจันทร์ทิพย์ ทวีสินธิสุทธิ์, 2565)

ภาวะผู้นำดิจิทัลจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้ผู้บริหารสามารถขับเคลื่อนองค์กรไปสู่การเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเป็นพฤติกรรมของผู้นำที่แสดงถึงความรู้และความเข้าใจในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารองค์กร มีวิสัยทัศน์ และสนับสนุนให้บุคลากรสามารถนำเทคโนโลยีมาบูรณาการในการสื่อสาร การสร้างสรรค์นวัตกรรม และการทำงาน

ภายในองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ดาวรุ่งวรรณ ถวิลการ, 2564) ทั้งนี้ การจัดการเรียนรู้และการบริหารจัดการศึกษา ในยุคดิจิทัลมุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้และทักษะที่หลากหลาย สามารถสร้างองค์ความรู้ ผักผ่อน และต่อยอดไปสู่ การสร้างสรรค์ผลงาน ผลิตภัณฑ์ หรือนวัตกรรมใหม่ ตลอดจนสามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อสร้างรายได้และการเรียนรู้ ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ สร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และพัฒนาทักษะที่จำเป็นของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ภาวะผู้นำดิจิทัลที่เหมาะสมจะช่วยให้สถานศึกษาปรับตัวต่อความเปลี่ยนแปลงได้อย่างรวดเร็วทันสมัย และยั่งยืน อีกทั้งยังสามารถตอบสนองต่อความต้องการของนักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนได้อย่างเป็นรูปธรรม

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

1. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำดิจิทัล

1.1 ความหมายของภาวะผู้นำดิจิทัล ผู้เขียนได้ศึกษาความหมายของภาวะผู้นำดิจิทัล (Digital Leadership) ด้วยกัน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

กรณีฐธู ตามเปง (2562) กล่าวว่า ภาวะผู้นำดิจิทัลหมายถึง ผู้นำที่มีบทบาทเกี่ยวกับการบริหารจัดการในสถานศึกษาโดยการส่งเสริม กระตุ้น ในสถานศึกษาได้รู้เท่าทันถึงเทคโนโลยีพร้อมขับเคลื่อนการใช้องค์ความรู้ด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม สมัยใหม่ให้ดำรงอยู่และแข่งขันกับองค์กรอื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ลลิตา สมใจ (2565) กล่าวว่า ภาวะผู้นำในยุคดิจิทัลหมายถึง ทักษะและกรอบ ความคิดที่จะเอื้ออำนวยให้บุคคลหรือองค์กรนำพา สมาชิกอื่นในองค์กรให้สามารถอยู่รอดในยุคดิจิทัล ได้ในการจัดการศึกษาและรู้จักนำความรู้ความรู้อยู่เหล่านั้นไปบูรณาการกับการจัดการศึกษาและบริหาร การศึกษาให้เป็นหนึ่งเดียวอย่างมีความหมายบนพื้นฐานของทฤษฎี ตลอดจนใช้อิทธิพลอำนาจและจูงใจให้ ครู นักเรียน และผู้ที่เกี่ยวข้องตระหนักเห็นประโยชน์ของการนำเทคโนโลยีไปบูรณาการในการจัด การศึกษาให้มีประสิทธิผล

รุจาภรณ์ ลักษณะดี (2565) กล่าวว่า ภาวะผู้นำดิจิทัล หมายถึง คุณลักษณะ ความรู้ ทักษะความสามารถและพฤติกรรมแสดงออกในการนำของผู้บริหารสถานศึกษาที่มี อิทธิพลต่อครูและบุคลากรทางการศึกษา ในโรงเรียน ในการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล การบริหารงานโดยใช้ ข้อมูลสารสนเทศการส่งเสริมการนำเทคโนโลยีไปใช้ในการเรียน การสอน และการมีจริยธรรมในการ ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ โดยมีความเข้าใจ สามารถสร้างสรรค์ เข้าถึงและนำเทคโนโลยีนวัตกรรม ดิจิทัลมาใช้ในการบริหารโรงเรียน

สุกัญญา แซ่มซ้อย (2561) ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ความสามารถในการนำองค์กร โดยใช้เทคโนโลยีหรือนวัตกรรมดิจิทัลเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนผลลัพธ์ของสถานศึกษา ซึ่งทำให้การบริหารงานเป็นไปอย่างมีระบบ และส่งผลให้งานเกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

American Library Association (2012) กล่าวว่า ภาวะผู้นำดิจิทัล หมายถึง ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการใช้สารสนเทศในการสื่อสารเพื่อค้นหา ประเมินสร้าง และสื่อสารสารสนเทศ ซึ่งเป็นความสามารถที่จะต้องใช้พื้นฐานของทั้งความรู้และทักษะ

Petry (2016) กล่าวว่า ภาวะผู้นำดิจิทัล หมายถึง สิ่งที่เกิดจาก สภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ด้วยเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่มีการพัฒนาอยู่เสมอ ด้วยสภาพแวดล้อมในยุคที่ซับซ้อนที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วนี้ไปสู่ความท้าทายด้านภาวะผู้นำใหม่ ๆ ที่ผู้บริหารต้องมีตัวเลือกต่างๆ ที่จะทำให้องค์กร ซึ่งภาวะผู้นำดิจิทัลจำเป็นต้องมี การกระจายอำนาจ และควรใช้ความสามารถและสติปัญญาของคนในองค์กรอย่างมีส่วนร่วม

Hughes (2017) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ภาวะผู้นำแบบดิจิทัลว่า หมายถึง การฝัง ความคิดแบบดิจิทัลเป็นวิธีการทำงานทั้งองค์กร โดยต้องมุ่งเน้นอย่างไม่ลดละในการทำสิ่งๆขึ้น สำหรับ ผู้ใช้ทุกระดับในองค์กร การส่งเสริมวัฒนธรรมที่เปิดกว้างการทำงานร่วมกันและตอบสนอง เฉลิมฉลองการเปลี่ยนแปลงและความล้มเหลว รวมทั้งการแสดง ความกล้าหาญ ความเห็นอกเห็นใจ และความอ่อนน้อมถ่อมตนในขณะที่ทำงานด้วยความเร็ว ที่เร็วกว่าองค์กรขนาดใหญ่ อย่างเช่น องค์กรแบบราชการหรือที่เคยเป็น

จากการวิเคราะห์ความหมายของภาวะผู้นำดิจิทัล พบว่า ภาวะผู้นำยุคดิจิทัล หมายถึง คุณลักษณะ ความรู้ ทักษะ ความสามารถ และกรอบความคิดของผู้บริหารหรือผู้นำ ที่แสดงออกถึงอิทธิพลในการ ขับเคลื่อนและบริหารจัดการองค์กรให้สามารถอยู่รอดและแข่งขันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การขับเคลื่อนนี้ดำเนินการโดยใช้ เทคโนโลยี นวัตกรรมดิจิทัล และข้อมูลสารสนเทศ เป็นกลไกสำคัญ ในการกำหนดวิสัยทัศน์ การตัดสินใจ และการบริหารงานอย่างเป็นระบบ ทั้งยังรวมถึงการมีบทบาทในการ ส่งเสริม กระตุ้น และจูงใจ ให้บุคลากรรู้เท่าทัน และสามารถ บูรณาการ การใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอนหรือการดำเนินงานให้บรรลุผลสัมฤทธิ์ รวมถึงการสร้าง วัฒนธรรมองค์กร ที่ส่งเสริมความคล่องตัว การทำงานร่วมกัน และการมีจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

1.2 ความสำคัญของภาวะผู้นำดิจิทัล

บทบาทของนักบริหารการศึกษาในยุคดิจิทัล จะต้องสามารถอำนวยการ สนับสนุน ส่งเสริมและเข้าร่วม การแข่งขันขั้นสูง ท่ามกลาง กระแสโลกาภิวัตน์ (Globalization) ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ซึ่งอยู่ภายใต้เงื่อนไข การปรับเปลี่ยนการแข่งขันเพื่อการสร้างข้อได้เปรียบ ซึ่งความสำคัญของภาวะผู้นำดิจิทัลตามทัศนะของนักทฤษฎีและนักวิชาการ ประกอบด้วยดังนี้

กัญญารัตน์ สุขแสน (2563) กล่าวถึงความสำคัญของผู้นำ ในยุคดิจิทัลนั้น ผู้นำต้องสามารถปรับเปลี่ยนองค์การให้สามารถรองรับการทดลองให้ ได้มากขึ้น องค์การจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปรับตัววัฒนธรรมและวิธีการบริหาร โดยสามารถใช้กระบวนการหลาย ๆ อย่างเพื่อประหยัดค่าใช้จ่าย ประหยัดเวลา และพิจารณาว่า กระบวนการมีความเหมาะสมอย่างไรและผู้นำองค์การต้องสนับสนุนให้พนักงานสามารถ จะทำอะไรที่แตกต่าง และใช้ความคิดสร้างสรรค์ เพื่อให้ทุกส่วนขององค์การสามารถถูก ทดลอง เพื่อสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ในการผลักดันให้มีการพัฒนาเทคโนโลยีใหม่เพิ่มขึ้น

จิระนันท์ มูลมาตร (2564) กล่าวว่าความสำคัญของภาวะผู้นำดิจิทัล หมายถึง การที่ผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งมีภาวะผู้นำดิจิทัล เป็นผู้วิสัยทัศน์สามารถนำเทคโนโลยีมาพัฒนาสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสมกับบุคลากรและสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา ผู้บริหารดังกล่าวมีความเข้าใจความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ยอมรับการเปลี่ยนแปลง และพร้อมเรียนรู้การนำแพลตฟอร์มมาใช้ในการบริหาร โดยเปลี่ยนบทบาทจากการเป็นผู้นำที่ใช้การสั่งการมาเป็นการโค้ชและให้คำแนะนำ มีความยืดหยุ่นในการบริหารงาน รวมถึงใช้เทคโนโลยีเพื่ออำนวยความสะดวกและสร้างสารสนเทศที่ใช้ร่วมกันได้ในหลายกลุ่มงานของสถานศึกษา โดยไม่สร้างภาระแก่บุคลากรและผู้เกี่ยวข้อง ทั้งยังสามารถนำสารสนเทศที่ได้มาปรับปรุงและใช้ประโยชน์ได้อย่างเป็นระบบ

ดาวรรุณ ฤทธิการ (2564) กล่าวว่าภาวะผู้นำดิจิทัลมีความสำคัญต่อการบริหารจัดการสถานศึกษาในยุคดิจิทัลอย่างยิ่ง เนื่องจากเป็นกระบวนการหรือพฤติกรรมของผู้บริหารที่มุ่งเน้นความสามารถในการตระหนักรู้ถึงความรู้ (Understand), ประเมิน (Evaluate), จัดการ (Manage) และใช้ (Use) สารสนเทศอย่างมีวิจารณญาณ รวมถึงมีความสามารถในการประเมินและใช้เทคโนโลยีดิจิทัลได้อย่างเหมาะสม ด้วยเหตุนี้ ผู้บริหารจึงจำเป็นต้องพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของตนให้ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่ก้าวล้ำทางดิจิทัลอยู่เสมอ

พิชญ์พิมล สุนทวงค์ (2565) กล่าวว่าความสำคัญของภาวะผู้นำดิจิทัล หมายถึง การเปลี่ยนแปลงความรับผิดชอบของผู้นำที่มี ภาวะผู้นำ และเป็นที่ต้องการของสังคมในยุคปัจจุบันมีความจำเป็นที่จะต้องกระตุ้น และ เอื้ออำนวยให้เกิดการเปลี่ยนแปลง และการปรับตัวต่อสภาพแวดล้อมภายนอกที่มีการ เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของคนและการปฏิบัติงานไปในทางที่ดีขึ้น และผู้นำจะต้องสามารถเปลี่ยนแปลงความต้องการที่ตอบสนองและแนวทางให้องค์การประสบความสำเร็จพัฒนาไปในทางที่ดีขึ้นกว่าเดิม

ดังนั้น ภาวะผู้นำดิจิทัลมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการบริหารจัดการสถานศึกษาในยุคปัจจุบัน เนื่องจากเป็นกลไกหลักในการนำพาองค์กรให้สามารถ ปรับตัวและรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่ก้าวล้ำทางดิจิทัลอยู่เสมอ เพื่อสร้างข้อได้เปรียบ ในการแข่งขันภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ ความสำคัญดังกล่าวสะท้อนผ่านการที่ผู้นำจะต้องมี วิสัยทัศน์ และความเข้าใจในเทคโนโลยี เพื่อนำมาใช้ในการบริหารงานอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเน้นความสามารถในการ ตระหนักรู้ถึงความรู้, ประเมิน, จัดการ, และใช้สารสนเทศอย่างมีวิจารณญาณ เพื่อนำมา ปรับปรุงและใช้ประโยชน์ได้อย่างเป็นระบบ รวมถึงการใช้เทคโนโลยีเพื่ออำนวยความสะดวกและ สร้างสารสนเทศที่ใช้ร่วมกันได้ นอกจากมิติของการบริหารจัดการแล้ว ภาวะผู้นำดิจิทัลยังมีความสำคัญในการ เปลี่ยนแปลงบทบาทของผู้นำ ให้มีความยืดหยุ่น โดยเปลี่ยนจากการสั่งการมาเป็นการ โค้ชและให้

คำแนะนำ เพื่อกระตุ้นและเอื้ออำนวยให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ของบุคลากร พร้อมทั้งต้อง สนับสนุนให้เกิดการทดลอง และใช้ความคิดสร้างสรรค์เพื่อ สร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาองค์กรอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ

1.3 คุณลักษณะผู้นำดิจิทัล มีนักวิจัยและนักวิชาการศึกษา ได้กล่าวถึงคุณลักษณะและทักษะของผู้นำ ไว้ดังนี้

ปฏิธาน มหิเมือง (2565) กล่าวว่า คุณลักษณะสำคัญของภาวะผู้นำทางการศึกษาในยุคดิจิทัลมีผลกระทบต่อการบริหารงานของสถานศึกษา และต้องมีระบบจัดการฐานข้อมูลของสถานศึกษาการตัดสินใจในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารการใช้การเพื่อสร้างระบบฐานข้อมูลเพื่อการบริหารและการจัดการสถานศึกษา

มาลัย วงศ์ฤทัยวัฒนา (2567) ได้กล่าวไว้ว่า คุณลักษณะที่สำคัญสำหรับผู้บริหารในยุคดิจิทัลจำเป็นที่จะต้องมีความสามารถในการใช้เครื่องมือดิจิทัลต่าง ๆ อย่างหลากหลายจึงควรมีคุณลักษณะที่สำคัญ ได้แก่

1. การมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล เป็นความสามารถสร้างแรงบันดาลใจในการพัฒนาและการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีด้วยการกำหนดวิสัยทัศน์ด้าน ICT ของสถานศึกษาให้ชัดเจนมีแผนกลยุทธ์สอดคล้องกับวิสัยทัศน์

2. การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้แบบโลกยุคดิจิทัล เป็นการสร้างสรรค์พลวัตในการใช้เทคโนโลยีให้เป็นปกติจนเกิดเป็นวัฒนธรรมในการเรียนรู้

3. การปฏิบัติที่เป็นเลิศอย่างมืออาชีพกล่าวคือการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้และนวัตกรรมอย่างมืออาชีพให้กับผู้เรียน การสร้างเสริมพลังอำนาจให้กับครูผู้สอนและบุคลากรในการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีนวัตกรรมดิจิทัลต่าง ๆ

4. การปรับปรุงอย่างเป็นระบบคือการส่งเสริมความเป็นผู้นำในยุคดิจิทัลและการบริหารจัดการคุณภาพอย่างต่อเนื่องในองค์กร โดยการใช้แหล่งข้อมูลสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศในสถานศึกษาเพื่อนำไปใช้ในการบริหารการศึกษา

5. การเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล การเป็นแบบอย่างที่ดีสนับสนุนและส่งเสริมให้เกิดความตระหนักในประเด็นทางจริยธรรมกฎหมายและสังคมตลอดจนความรับผิดชอบต่อสิ่งที่เกี่ยวข้องเพื่อวิวัฒนาการของวัฒนธรรมของสังคมดิจิทัล

เจริญ ภูวจิตร (2566) ศึกษาพบว่า คุณลักษณะผู้นำดิจิทัลมีทั้งหมด 9 ทักษะ ดังนี้

1. ทักษะหลักคิดด้านจริยธรรม
2. ทักษะความสามารถในการสื่อสาร
3. ทักษะความสามารถในการปรับตัว
4. ทักษะการคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม AI
5. ทักษะกระตุ้นเพื่อการเปลี่ยนแปลง
6. ทักษะเชื่อใจและปล่อยวาง
7. ทักษะวิชาการ
8. การสร้างทีมที่มีประสิทธิภาพ
9. ทักษะของนักสำรวจ

จากการวิเคราะห์คุณลักษณะผู้นำดิจิทัล สรุปได้ว่า คุณลักษณะสำคัญของภาวะผู้นำทางการศึกษาในยุคดิจิทัลตามแนวคิดของ ปฏิธาน มหิเมือง, มาลัย วงศ์ฤทัยวัฒนา และ เจริญ ภูวจิตร คือการผสมผสานบทบาทการเป็นผู้บริหารยุคใหม่กับการเป็นผู้สร้างสรรค์ทางสังคม โดยผู้นำต้องให้ความสำคัญกับ สามแกนหลัก ดังนี้

1. ผู้นำต้องมีความสามารถในการ บริหารจัดการที่ขับเคลื่อนด้วยข้อมูลสารสนเทศ โดยมีความจำเป็นต้องใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารในการ สร้างระบบฐานข้อมูล เพื่อสนับสนุนการ ตัดสินใจในการบริหารงาน อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้นำต้องดำเนินการ ปรับปรุงอย่างเป็นระบบ ผ่านการใช้และ วิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศ อย่างต่อเนื่อง

2. ผู้นำต้องยึดมั่นใน มิติทางจริยธรรม กฎหมาย และความรับผิดชอบต่อ แสดงออกถึง ทักษะหลักคิดด้านจริยธรรม และทำหน้าที่เป็น พลเมืองในยุคดิจิทัล ที่เป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้เทคโนโลยีอย่างมีความรับผิดชอบต่อ ทั้งยังต้องส่งเสริมให้บุคลากรตระหนักถึงประเด็นทางจริยธรรม กฎหมาย และสังคมที่เกี่ยวข้อง

3. ผู้นำต้องทำหน้าที่เป็นผู้ ขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนา ผ่านการมีทักษะกระตุ้น เพื่อการเปลี่ยนแปลง และความสามารถในการ สร้างทีมที่มีประสิทธิภาพ เพื่อนำพาองค์กรไปสู่เป้าหมาย นอกจากนี้ยังต้องสร้างสรรค์ พลวัตในการใช้เทคโนโลยีให้กลายเป็น วัฒนธรรมในการเรียนรู้ และ สร้างเสริมพลังอำนาจให้กับครูผู้สอน เพื่อให้สามารถจัดการ เรียนรู้โดยใช้นวัตกรรมดิจิทัลได้อย่างมืออาชีพ

1.4 องค์ประกอบของภาวะผู้นำดิจิทัล

ผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบของภาวะผู้นำดิจิทัล ซึ่งมีนักวิชาการได้สรุปไว้ ดังนี้

ภานุมาศ จันทศรี (2562) ได้ศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำดิจิทัล พบว่าประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่

1. การสื่อสารเชิงดิจิทัล
2. การสร้างวิถีการเรียนรู้เชิงดิจิทัล
3. การพัฒนาสู่ความเป็นมืออาชีพ
4. การสร้างวัฒนธรรมเชิงดิจิทัล

กัญญารัตน์ สุขแสน (2563) ได้ศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำดิจิทัล พบว่า ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่

1. การมีวิสัยทัศน์
2. การเป็นผู้ใช้งานดิจิทัลได้อย่างคล่องแคล่ว
3. ความสามารถในการนำข้อมูลมาใช้
4. ความเข้าใจในความรู้และทักษะความสามารถของคนในองค์กร
5. การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ในโลกดิจิทัล

กันตชาติ กุดนอก (2565) สรุปไว้ว่าภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียน ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่

1. การมีภาวะผู้นำและวิสัยทัศน์เทคโนโลยีดิจิทัล
2. การสนับสนุนการเรียนการสอนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล
3. จริยธรรมในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล
4. การสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารงาน
5. การสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในวัดและประเมินผล

วิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ประกอบของภาวะผู้นำดิจิทัลจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ พบว่า องค์ประกอบสำคัญ สามารถจัดกลุ่มได้เป็น 6 องค์ประกอบหลัก ดังนี้

1. การมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล (Digital Visionary Leadership)
2. ความรู้และความสามารถด้านดิจิทัล (Digital Literacy and Competence)
3. การสื่อสารเชิงดิจิทัล (Digital Communication)
4. การส่งเสริมการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล (Promoting Digital Learning Culture)
5. การบริหารจัดการโดยใช้ข้อมูล (Data-Driven Leadership) สถานศึกษา
6. จริยธรรมและความรับผิดชอบต่อการใช้เทคโนโลยี (Digital Ethics and Responsibility)

2. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับผู้บริหารสถานศึกษา

2.1 ความหมายของผู้บริหารสถานศึกษา ได้ศึกษาความหมายของผู้บริหารสถานศึกษา ดังนี้

สุกฤตยา ปงกันทา (2561) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้ที่ได้รับมอบหมายรับการแต่งตั้ง และเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ มีความเป็นผู้นำและมีอำนาจในการอำนวยการ ๆ ของสถานศึกษา และปฏิบัติหน้าที่กำกับ ควบคุมดูแล ให้บริการและอำนวยความสะดวกแก่ผู้ร่วมงาน เพื่อให้การดำเนินงานตามภารกิจของสถานศึกษาบรรลุตามแผนและนโยบายที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

ศรีธัญญา น้อยพินาย (2562) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง บุคคลที่มีความสำคัญใน การดำเนินงาน กำกับ ควบคุมดูแล บริหารและอำนวยความสะดวกแก่ผู้ร่วมงาน เพื่อให้การดำเนินงานตาม ภารกิจของสถานศึกษาบรรลุ วัตถุประสงค์ตามเป้าหมาย โดยใช้ภาวะผู้นำทั้งศาสตร์และศิลป์ในการสร้าง พลังแห่งกระบวนการทำงาน จูงใจให้ผู้ตามหรือ ผู้ปฏิบัติงานทำงานได้สำเร็จด้วยความ เต็มใจ และเต็ม ความสามารถได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

วชิรวิทย์ สุราสา และ เอกราช โขจิตพิมานเวช (2566) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง บุคลากรที่มีบทบาทรับผิดชอบในการบริหารสถานศึกษาทั้งของรัฐและเอกชนให้มีการปฏิบัติตามนโยบาย แผนงานโครงการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ภายใต้หลักนิติธรรมและคุณธรรมจริยธรรม

จากการศึกษาความหมายของผู้บริหารสถานศึกษา สามารถสรุปได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง บุคคลผู้ที่ได้รับมอบหมายหรือแต่งตั้งให้มีบทบาทความรับผิดชอบและอำนาจในการบริหารจัดการสถานศึกษา (ทั้งของรัฐและเอกชน) โดยมีหน้าที่หลักในการ กำกับ ควบคุมดูแล บริหาร และ อำนวยความสะดวกแก่ผู้ร่วมงาน เพื่อให้การดำเนินงานและภารกิจของสถานศึกษาบรรลุตามวัตถุประสงค์ แผนงาน และนโยบายที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด และอยู่ภายใต้หลักนิติธรรมและคุณธรรมจริยธรรม

2.2 ความสำคัญของการบริหารศึกษา

อนุชิต สุขกสิ (2560) กล่าวว่า ความสำคัญของการบริหารสถานศึกษาเป็น กระบวนการดำเนินกิจกรรมด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษา ซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหาร ครู อาจ และองค์คณะบุคคลฝ่ายต่าง ๆ ของชุมชนในท้องถิ่น เพื่อร่วมกันวางแผนการจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบตามมาตรฐาน และคุณภาพให้แก่เยาวชนที่จะทำให้เกิดการพัฒนาใน ทุก ๆ ด้านอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์และสามารถ ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

สุนันท์ รุ่งอรุณแสงทอง (2561) กล่าวไว้ ภาระหน้าที่ของสถานศึกษา คือการมีบทบาทในการบริหารจัดการการศึกษาให้กับเยาวชนและประชาชนทั้งของรัฐและเอกชนอย่างมีคุณภาพตามมาตรฐาน การศึกษาแห่งชาติและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง โดยรับผิดชอบต่อการบรรลุวัตถุประสงค์เป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ในการมุ่งเน้นให้เยาวชนเป็นคนดีคนเก่งและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

จากการวิเคราะห์ความสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษา ความสำคัญของการบริหารสถานศึกษา คือ การเป็นกระบวนการจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบ ซึ่งต้องอาศัยการ ร่วมมือกันวางแผน ระหว่างผู้บริหาร ครู และชุมชน เพื่อให้ การดำเนินงานบรรลุ มาตรฐานและคุณภาพ ที่กำหนดไว้ตามกฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยมีเป้าหมายสูงสุดคือการพัฒนาเยาวชนให้เป็น มนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี คนเก่ง และสามารถ ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

การสังเคราะห์ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา

จากการศึกษา แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยเกี่ยวกับภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาจากทั้ง 10 แหล่ง เพื่อนำไปสู่การสังเคราะห์องค์ประกอบของภาวะผู้นำดิจิทัล (Digital Leadership) ดังแสดงในตาราง 1

ตารางที่ 1 การสังเคราะห์ความถี่ขององค์ประกอบภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา

ภาวะผู้นำดิจิทัล ของผู้บริหารสถานศึกษา	วิภากร เจริญเชื้อ (2565)	เนตรชนก แก้วกรม (2565)	กนิษฐิกา พรหมมาพย์ (2566)	พิมพ์ลา อำนาจ (2566)	ภูริรัตน์ สุโกส (2566)	สัทธวรรณ วงษ์ไพฑูรย์ (2566)	วราวุฒิ ไชยสัจย์ (2566)	อดุลย์ วรรณณะปะกะ (2566)	โรจนศักดิ์ อินทนน (2566)	Sullivan L. (2018)	ความถี่
1. ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	10*
2. ด้านการเรียนรู้ดิจิทัล	✓				✓	✓		✓		✓	5*
3. ด้านการสร้างวัฒนธรรมดิจิทัล	✓	✓		✓	✓		✓	✓			6*
4. ด้านการสื่อสารดิจิทัล	✓			✓	✓	✓	✓			✓	6*

ภาวะผู้นำดิจิทัล ของผู้บริหารสถานศึกษา	วิรากร เจริญเชื้อ (2565)	เนตรชนก แก้วกรม (2565)	กนิษฐิกา พรหมวาทย (2566)	พิมพ์ลา อำนาจ (2566)	ภูริรัตน์ สุกใส (2566)	ลัทธวรรณ วงษ์โพย (2566)	วรวิทย์ ไชยสัตย์ (2566)	อดุลย์ วรรณะปะกะ (2566)	โรจนศักดิ์ อินทนน (2566)	Sullivan L. (2018)	ความถี่
5. ด้านการทำงานร่วมกัน						✓			✓		3
6. ด้านนวัตกรรมดิจิทัล		✓				✓			✓		3
7. ด้านทักษะการใช้ดิจิทัล			✓				✓	✓	✓		4
8. ด้านการสร้างเครือข่ายดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้			✓	✓					✓		3
9. ด้านการเป็นมืออาชีพด้านดิจิทัล				✓							2
10. ด้านการสร้างโอกาส											1
11. ด้านการพัฒนาองค์กรด้วยดิจิทัล		✓	✓		✓		✓	✓			5*
12. ด้านการเป็นพลเมืองดิจิทัล			✓								1
13. ด้านการเป็นผู้นำดิจิทัล							✓				1

จากตาราง 1 ผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์องค์ประกอบของภาวะผู้นำดิจิทัลโดยพิจารณาจากแนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่ผ่านมา จำนวน 10 เรื่อง ได้แก่ งานวิจัยของ วิรากร เจริญเชื้อ (2565), เนตรชนก แก้วกรม (2565), กนิษฐิกา พรหมวาทย (2566), พิมพ์ลา อำนาจ (2566), ภูริรัตน์ สุกใส (2566), ลัทธวรรณ วงษ์โพย (2566), วรวิทย์ ไชยสัตย์ (2566), อดุลย์ วรรณะปะกะ (2566), โรจนศักดิ์ อินทนน (2566) และ Sullivan (2017) ซึ่งผู้เขียนใช้เกณฑ์ในการพิจารณาคัดเลือกองค์ประกอบที่มีความสอดคล้องและครอบคลุมกับแนวคิดภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยพิจารณาคัดเลือกองค์ประกอบที่มีความถี่ตั้งแต่ 5 ขึ้นไป ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 50 ขึ้นไป พบว่าได้องค์ประกอบภาวะผู้นำดิจิทัล จำนวน 5 องค์ประกอบ ได้แก่

1. ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล

คิดเป็นร้อยละ 100
2. ด้านการสร้างวัฒนธรรมดิจิทัล

คิดเป็นร้อยละ 60
3. ด้านการสื่อสารดิจิทัล

คิดเป็นร้อยละ 60
4. ด้านการเรียนรู้ดิจิทัล

คิดเป็นร้อยละ 50
5. ด้านการพัฒนาองค์กรด้วยดิจิทัล

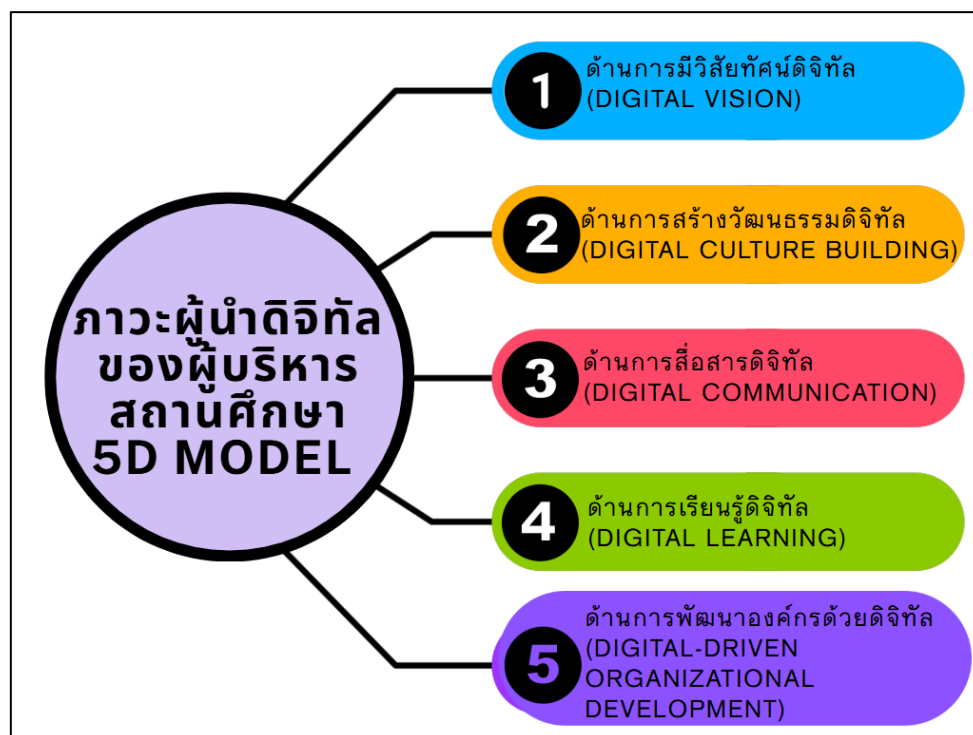
คิดเป็นร้อยละ 50

ผู้เขียนได้ทำการสังเคราะห์ตัวแปรต้น ตัวแปรตามและบริบท จากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปได้ว่าปัจจัยแห่งความสำเร็จของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา มีทั้งหมด 5 องค์ประกอบดังนี้

- (1) ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล (Digital Vision)
- (2) ด้านการสร้างวัฒนธรรมดิจิทัล (Digital Culture Building)
- (3) ด้านการสื่อสารดิจิทัล (Digital Communication)
- (4) ด้านการเรียนรู้ดิจิทัล (Digital Learning)
- (5) ด้านการพัฒนาองค์กรด้วยดิจิทัล (Digital-Driven Organizational Development)

ข้อค้นพบหรือองค์ความรู้ใหม่

ผู้เขียนได้พบองค์ความรู้ใหม่โดยสามารถสรุปเป็นองค์ประกอบของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย (1) ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล (Digital Vision) ผู้บริหารสามารถมองเห็นแนวทางและเป้าหมายของสถานศึกษาในยุคดิจิทัล และวางแผนการพัฒนางานองค์กรให้สอดคล้องกับเทคโนโลยี (2) ด้านการสร้างวัฒนธรรมดิจิทัล (Digital Culture Building) ผู้บริหารสามารถสร้างและส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรที่สนับสนุนการเรียนรู้ การใช้เทคโนโลยี และนวัตกรรมภายในสถานศึกษา (3) ด้านการสื่อสารดิจิทัล (Digital Communication) ผู้บริหารสามารถสื่อสารและสร้างความเข้าใจกับบุคลากร นักเรียน และผู้ปกครองผ่านช่องทางดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ (4) ด้านการเรียนรู้ดิจิทัล (Digital Learning) ผู้บริหารสนับสนุนการเรียนรู้และพัฒนาทักษะดิจิทัลของบุคลากรและนักเรียนอย่างต่อเนื่อง (5) ด้านการพัฒนาองค์กรด้วยดิจิทัล (Digital-Driven Organizational Development) ผู้บริหารสามารถใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อปรับปรุงกระบวนการบริหารจัดการ และเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานขององค์กร โดยสรุปเป็นรูปแบบ (Model) ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ตามลำดับขั้นตอนได้ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1: โมเดลองค์ประกอบของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา : 5D MODEL
ที่มา : กุลธิดา หนูนุ่นนวล (2568)

บทสรุป

จากการศึกษาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำดิจิทัลสามารถขับเคลื่อนสถานศึกษาให้ปรับตัวต่อความเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน และพัฒนาสภาพแวดล้อมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 สรุปได้ว่า ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 5 ด้าน ดังนี้ ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล (Digital Vision) ผู้บริหารสามารถมองเห็นแนวทาง และเป้าหมายของสถานศึกษาในยุคดิจิทัล และวางแผนการพัฒนางานองค์กรให้สอดคล้องกับเทคโนโลยี ด้านการสร้างวัฒนธรรมดิจิทัล (Digital Culture Building) ผู้บริหารสามารถสร้างและส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรที่สนับสนุนการเรียนรู้ การใช้เทคโนโลยี และนวัตกรรมภายในสถานศึกษา ด้านการสื่อสารดิจิทัล (Digital Communication) ผู้บริหารสามารถสื่อสารและสร้างความเข้าใจกับบุคลากร นักเรียน และผู้ปกครองผ่านช่องทางดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้านการเรียนรู้ดิจิทัล (Digital

Learning) ผู้บริหารสนับสนุนการเรียนรู้และพัฒนาทักษะดิจิทัลของบุคลากรและผู้เรียนอย่างต่อเนื่องด้านการพัฒนาองค์กรด้วยดิจิทัล (Digital-Driven Organizational Development) ผู้บริหารสามารถใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อปรับปรุงกระบวนการบริหารจัดการ และเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานขององค์กร

จากผลการศึกษาเหล่านี้ จะเห็นได้ว่า ภาวะผู้นำดิจิทัลเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้สถานศึกษาสามารถปรับตัวต่อ ความเปลี่ยนแปลง รับมือกับความท้าทาย และพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 กำหนดนโยบายและแผนกลยุทธ์ระดับชาติ/องค์กร เพื่อส่งเสริมและพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม โดยเน้นองค์ประกอบหลัก 5 ด้านของโมเดล (5D Model) เพื่อให้การบริหารจัดการมีความยืดหยุ่น ทันสมัย และยั่งยืน

1.2 จัดตั้งโครงการอบรม/พัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา ในด้านภาวะผู้นำดิจิทัลอย่างต่อเนื่อง โดยมุ่งเน้นการเสริมสร้าง Digital Vision (วิสัยทัศน์ดิจิทัล) และทักษะในการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อ Digital-Driven Organizational Development (พัฒนาองค์กรด้วยดิจิทัล) รวมถึงการสร้างวัฒนธรรมด้าน จริยธรรมและความรับผิดชอบต่อการใช้เทคโนโลยี

1.3 สนับสนุนทรัพยากรและโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล ที่จำเป็นต่อการสร้าง Digital Culture Building (วัฒนธรรมดิจิทัล) และการส่งเสริม Digital Learning (การเรียนรู้ดิจิทัล) เช่น การจัดหาระบบฐานข้อมูลเพื่อการบริหารจัดการ แพลตฟอร์มการสื่อสารดิจิทัล และเครื่องมือ/นวัตกรรมดิจิทัลสำหรับการจัดการเรียนการสอน

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 วิจัยเชิงสำรวจหรือเชิงทดลอง เพื่อศึกษาและประเมินระดับภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาตามโมเดล 5D ที่พัฒนาขึ้น และศึกษาความสัมพันธ์กับ ประสิทธิภาพของการบริหารสถานศึกษา หรือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ในยุคดิจิทัล

2.2 วิจัยและพัฒนาแบบการพัฒนา (Developmental Research) หรือ หลักสูตรฝึกอบรม ที่อิงตามองค์ประกอบของภาวะผู้นำดิจิทัลในโมเดล 5D เพื่อให้ได้เครื่องมือหรือแนวทางปฏิบัติที่สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาได้จริง

2.3 วิจัยเปรียบเทียบ ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาใน บริบทสถานศึกษาที่แตกต่างกัน (เช่น โรงเรียนขนาดเล็ก/ใหญ่, สังกัดภาครัฐ/เอกชน, ในเมือง/ชนบท) เพื่อค้นหาปัจจัยความสำเร็จและองค์ประกอบภาวะผู้นำดิจิทัลที่เหมาะสมกับแต่ละบริบทเฉพาะ

เอกสารอ้างอิง

- กรณีภูมิ ตาแปง. (2562). *บทบาทภาวะผู้นำทางการศึกษาของผู้บริหารยุคดิจิทัล*. (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยพะเยา).
- กัญญารัตน์ สุขแสน. (2563). *รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำด้านดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียนในเครือมูลนิธิคณะเซนต์คาเบรียลแห่งประเทศไทย*. (ดุสิตนิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรังสิต).
- จรรยา เคาหา. (2554). *คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาด้านผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี).
- จิระนันท์ มูลมาตร. (2564). *การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารของสถานศึกษาในยุคดิจิทัลทรานส์ฟอร์เมชัน*. *วารสารคุณภาพชีวิตกับกฎหมาย*, 17(2), 21–32.
- ดาวรรุณ ฤทธิการ. (2564). *ภาวะผู้นำดิจิทัล (Digital Leadership)*. (ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น).

- เตือนใจ ไพคำนาม. (2553). *สภาพและปัญหาการบริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของข้าราชการครูวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี).
- บุญณัฐ มาเข. (2565). *การบริหารองค์กรทางการศึกษาในยุคดิจิทัล*. (ภาควิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา).
- ปรัชญา เวสารัชช. (2554). *หลักการจัดการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: ภาพพิมพ์.
- พิชญ์พิมล สุนทวงค์. (2565). *แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม*. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม).
- พิชญ์สินี มะโน. (2562). ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงในยุค Digital Disruption ต่อการศึกษา. *วารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรม*, 18(1), 1–10.
- ภานุมาศ จันทร์ศรี. (2562). *โมเดลการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา*. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยขอนแก่น).
- รจนาภรณ์ ลักษณะดี. (2565). *ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตบ้านบึง 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1*. (การค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกริก).
- ลลิตา สมใจ. (2565). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1*. (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยพะเยา).
- วรวิทย์ สุราสา และเอกราช ไชยจิตพินานเวช. (2565). ผู้บริหารที่นำสถานศึกษาสู่ความสำเร็จบนวิถีแห่งความเปลี่ยนแปลง. *วารสารมณีเชษฐาราม วัดจอมมณี*, 5(2), 186–201.
- สุกัญญา แซ่ม้อย. (2561). *การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุกฤษฎา ปงกันทา. (2561). *กลยุทธ์การพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 และเขต 2*. (วิทยานิพนธ์, มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร).
- สุจิตรา ไอสถอภิกษ์, สาริศา เจนเข้ว่า, เสน่ห์ ภูิกาวงค์ และจันทร์ทิพย์ ทวีสินธิสุทธิ์. (2565). *การบริหารการจัดการเรียนรู้ในยุค Digital Disruption*. วิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร, 74.
- สุนันท์ รุ่งอรุณแสงทอง. (2561). *การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้เกิดประสิทธิภาพ*. (บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร).
- สุธีรา สู้ภัยพาล. (2558). *บทบาทของผู้บริหารในการบริหารงานบุคคลตามการรับรู้ของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3*. (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี).
- สุทธิชัย ปัญญโรจน์. (2555). *ครบเครื่องเรื่องนักบริหาร*. กรุงเทพฯ: ส.เอเชียเพรส.
- อนุชิต สุขกลี. (2560). *การศึกษาบทบาทการบริหารสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี).
- American Library Association. (2012). *Title of the ALA report* (p. 13). Place of publication: Publisher.
- Hodgetts, R. M. (1999). *Management theory, process and practice* (C. Çetin & E. C. Mutlu, Trans.). Beta Printing Distribution Inc.
- Hughes, R. L., Ginnett, R. C., & Curphy, G. J. (2017). *Leadership: Enhancing the lessons of experience* (p. 12). New York, NY: McGraw-Hill Education.
- Petry, T. (2016). *Digital leadership: Erfolgreiches führen in Zeiten der digital economy* (p. 34). Freiburg: Haufe-Lexware.

Developing Reading Comprehension Skills of Grade 4 Students Using Cooperative Learning with LT Technique and 5W1H Questioning

Thitinun Sirimontree ^{1*}, Nichapha Kankhunthod ² and Nataya Hokpanna ³

^{1,2,3} Faculty of Education and Educational Innovation, Kalasin University

* Corresponding author. E-mail: thitinun8745@gmail.com

ABSTRACT

This research aimed to develop reading comprehension skills of Grade 4 students using Learning Together (LT) cooperative learning techniques combined with 5W1H questioning methods. The study compared reading comprehension skills of Grade 4 students before and after using LT cooperative learning techniques combined with 5W1H questioning methods. The target group consisted of 10 Grade 4 students studying in the first semester of the academic year 2567, purposively selected from students in the researcher's classroom who scored below 50% on the reading comprehension test. The research instruments included 8 lesson plans using LT cooperative learning techniques combined with 5W1H questioning methods, and a 30-item reading comprehension skills test. Statistical measures used were mean and standard deviation. The Wilcoxon Signed Ranks Test was used for hypothesis testing. The development of reading comprehension skills in Grade 4 students using LT cooperative learning techniques combined with 5W1H questioning methods showed that after the instructional activities, students achieved an average reading comprehension score of 69.00%. The comparison of reading comprehension skills of Grade 4 students after using LT cooperative learning techniques combined with 5W1H questioning methods was significantly higher than before the intervention, with statistical significance at the .05 level.

Keywords: reading comprehension, cooperative learning with the LT technique, 5W1H questioning

การพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค LT ร่วมกับการตั้งคำถามแบบ 5W1H

ธิตินันท์ ศิริมนตร์^{1*}, นิชาภาภักดิ์ กันขุนทด² และ นาทยา หกพันนา³

^{1, 2, 3} คณะศึกษาศาสตร์และนวัตกรรมการศึกษา มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์

* Corresponding author. E-mail: thitinun8745@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค LT ร่วมกับการตั้งคำถามแบบ 5W1H เพื่อเปรียบเทียบทักษะการอ่านจับใจความสำคัญของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ก่อนและหลังการใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค LT ร่วมกับการตั้งคำถามแบบ 5W1H กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 10 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจงจากนักเรียนในห้องที่ผู้วิจัยเป็นผู้สอน ที่มีผลคะแนนการทดสอบ เรื่อง การอ่านจับใจความสำคัญ ต่ำกว่าร้อยละ 50 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค LT ร่วมกับการตั้งคำถามแบบ 5W1H จำนวน 8 แผน และแบบทดสอบวัดทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ จำนวน 30 ข้อ สถิติที่ใช้คือ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน คือ The Wilcoxon Signed Ranks Test ผลการวิจัยพบว่า ผลการพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค LT ร่วมกับการตั้งคำถามแบบ 5W1H พบว่า หลังการจัดกิจกรรมโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค LT ร่วมกับการตั้งคำถามแบบ 5W1H นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ โดยรวมเท่ากับ 69.00 ผลการเปรียบเทียบทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังการจัดกิจกรรมโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค LT ร่วมกับการตั้งคำถามแบบ 5W1H สูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค LT ร่วมกับการตั้งคำถามแบบ 5W1H อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: การอ่านจับใจความสำคัญ, การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค LT, การตั้งคำถามแบบ 5W1H

© 2025 JCERD: Journal of Creative Education Research and Development

บทนำ

ภาษาไทยเป็นเครื่องแสดงถึงเอกลักษณ์ประจำชาติเป็นสมบัติทางวัฒนธรรมที่ก่อให้เกิดความเป็นเอกภาพ และเสริมสร้างบุคลิกภาพให้มีความเป็นไทย เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารระหว่างกันและกัน สร้างความสัมพันธ์ระหว่างคนในชาติทำให้เกิดความสะดวกและการสื่อสารที่มีความเข้าใจตรงกัน อีกทั้งภาษาไทยยังเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ ประสบการณ์จากแหล่งต่าง ๆ เพราะการเรียนรู้ภาษาไทยเป็นทักษะความเข้าใจในด้านการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน โดยใช้ภาษาเป็นสื่อของความคิด ความเข้าใจ และแสวงหาความรู้ เพื่อพัฒนาความรู้ ความคิด วิเคราะห์ และสร้างสรรค์ ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมตลอดจนนำไปใช้พัฒนานาอาชีพให้มีความมั่นคง (กรมวิชาการ, 2545) และการสอนภาษานั้น ถือว่าเป็นสิ่งสำคัญ ที่ครูผู้สอนต้องคำนึงถึงก็คือ ทักษะในการสื่อสาร ได้แก่ การฟัง พูด อ่าน และเขียน ทักษะทั้งสี่จะเกิดขึ้นได้ต้องผ่านกระบวนการคิดที่ต้องฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอให้คิดเป็นจึงจะเกิดสัมฤทธิ์ผลทางการเรียน

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนดให้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยมุ่งพัฒนาความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร การคิด การแสวงหาความรู้ และการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรม โดยเฉพาะทักษะการอ่านซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) อย่างไรก็ตาม จากการสังเกตและเก็บข้อมูลปัญหาการจัดการเรียนการสอนในปีการศึกษา พบว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ยังมีปัญหาในการอ่านจับใจความสำคัญ

การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค LT เป็นการเรียนรู้แบบร่วมมืออีกรูปแบบหนึ่งที่มีกระบวนการที่ง่ายไม่ซับซ้อน แบ่งกลุ่มผู้เรียนกลุ่มละ 4 คน โดยจัดผู้เรียนเข้ากลุ่มละความสามารถ ทั้งเก่ง ปานกลาง อ่อน อยู่ด้วยกัน กลุ่มย่อยกลุ่มละ 4 คน ศึกษาเนื้อหาพร้อมกันโดยกำหนดให้แต่ละคนมีบทบาทหน้าที่ช่วยกลุ่มในการเรียนรู้ เช่น สมาชิกคนที่ 1 อ่านคำสั่ง สมาชิกคนที่ 2 หาคำตอบ สมาชิกคนที่ 3 หาคำตอบ สมาชิกคนที่ 4 ตรวจสอบคำตอบ กลุ่มย่อยสรุปคำตอบร่วมกัน ส่งคำตอบนั้นเป็นผลงาน ของกลุ่ม ผลงานของกลุ่มได้คะแนนเท่าไร สมาชิกทุกคนจะได้คะแนนเท่ากันทุกคน (ทิตนา แคมมณี, 2548) การตั้งคำถามแบบ 5W1H เป็นการตั้งคำถามที่มีความสอดคล้องกับการสอนอ่านจับใจความสำคัญ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียน มีความสามารถในการ แยกแยะ โดยการฝึกตั้งคำถามให้ครอบคลุมหลัก 5W1H ได้แก่ 1) Who ใคร 2) What ทำอะไร 3) Where ที่ไหน 4) When เมื่อไหร่ 5) Why ทำไม และ How อย่างไร เพื่อหาส่วนย่อยของเหตุการณ์เรื่องราวหรือเนื้อหา กำหนดจุดมุ่งหมาย ในการ วิเคราะห์พิจารณาประเด็น ตามหลักการวิเคราะห์ ตั้งข้อสันนิษฐาน วิจาร์ณ แผลความ ทำให้นักเรียนสามารถตอบคำถามได้ว่า ใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไหร่ ทำไม อย่างไร ทำให้เข้าใจ เรื่องราวของเนื้อหาทั้งหมด (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ , 2546)

การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค LT (Learning Together) ของ Johnson & Johnson (1999) เป็นรูปแบบที่ ส่งเสริมให้ผู้เรียนทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มเล็ก มีการพึ่งพาอาศัยกันเชิงบวก รับผิดชอบร่วมกัน และมีปฏิสัมพันธ์แบบเห็นหน้ากัน (สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ, 2550) เมื่อบูรณาการกับการตั้งคำถามแบบ 5W1H (Who, What, When, Where, Why, How) จะช่วยพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความสำคัญของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ การตั้งคำถาม 5W1H เป็นกลยุทธ์ที่ ช่วยให้ผู้เรียนวิเคราะห์เนื้อหาอย่างเป็นระบบ กระตุ้นการคิดขั้นสูง และสกัดใจความสำคัญจากเรื่องที่อ่าน (ทิตนา แคมมณี, 2560) เมื่อนำมาใช้ร่วมกับเทคนิค LT ผู้เรียนจะได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ช่วยเหลือกันตอบคำถาม สร้างความเข้าใจที่ลึกซึ้ง ยิ่งขึ้น กระบวนการทำงานกลุ่มช่วยให้นักเรียนที่มีความสามารถต่างกันสามารถเรียนรู้ร่วมกัน โดยนักเรียนที่เก่งช่วยเหลือเพื่อน ขณะที่นักเรียนที่อ่อนได้รับโอกาสพัฒนาทักษะผ่านการโต้ตอบและรับคำแนะนำจากเพื่อน (Slavin, 2014)

การอ่านจับใจความสำคัญถือว่าเป็นทักษะที่จำเป็น เพราะข้อมูลข่าวสารในยุคโลกปัจจุบัน คนส่วนใหญ่จะรับข้อมูล ข่าวสารจากการอ่านไม่ว่าการอ่านหนังสือพิมพ์ อ่านข้อมูลข่าวสารจากอินเทอร์เน็ต จากหนังสือเรียน บทความ วารสาร ล้วนแต่ เกี่ยวข้องกับการอ่านจับใจความทั้งสิ้น ซึ่งหากนักเรียนไม่มีทักษะในการอ่านจับใจความ นักเรียนก็จะไม่สามารถบอกได้ว่า เมื่อ อ่านแล้วได้อะไร ไม่สามารถสรุปผลจากการอ่านได้ ในการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ครูผู้สอนควรเพิ่มทักษะ ในการ อ่านจับใจความสำคัญให้นักเรียนได้ฝึกฝนอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอและเป็นระบบ ความสามารถในการอ่านจับใจความสำคัญ ช่วย ให้อ่านหนังสือได้อย่างรวดเร็ว จึงจำเป็นต้องฝึกฝนอยู่เสมอไม่ว่า จะอ่านเรื่องอะไรหรือจะอยู่ระดับไหนก็ตามเพราะถ้าไม่ สามารถจับใจความสำคัญได้ก็ไม่ได้ประโยชน์จากการอ่าน (สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์, 2545) จากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ในรายวิชาภาษาไทย ที่ผู้วิจัยเป็นผู้สอน พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ขาดทักษะในการอ่านจับใจความสำคัญ ไม่ สามารถสรุปใจความสำคัญของเรื่องที่อ่านได้ และไม่สามารถตอบคำถามจากเรื่องที่ตนเองอ่านได้ รวมทั้งไม่เห็นความสำคัญของการอ่านจับใจความสำคัญ ส่งผลให้ผลการเรียนในเรื่องนี้ไม่ดีเท่าที่ควร

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ ของนักเรียน ชั้น ประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค LT ร่วมกับการตั้งคำถามแบบ 5W1H ซึ่งนอกจากจะเป็น ประโยชน์ต่อนักเรียนโดยตรงแล้วยังเป็นแนวทางสำหรับครู ในการทักษะการอ่านจับใจความสำคัญของนักเรียนให้เกิดผลดี และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค LT ร่วมกับการตั้งคำถามแบบ 5W1H
2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ก่อนและหลังการใช้การ จัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค LT ร่วมกับการตั้งคำถามแบบ 5W1H

ระเบียบวิธีวิจัย

การดำเนินการวิจัย เรื่อง การพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้ การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค LT ร่วมกับการตั้งคำถามแบบ 5W1H ครั้งนี้ ใช้กระบวนการวิจัยในชั้นเรียน (Class Room Action Research) ผู้วิจัยกำหนดวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 10 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจงจากนักเรียนในห้องที่ผู้วิจัยเป็นผู้สอน ที่มีผลคะแนนการทดสอบ เรื่อง การอ่านจับใจความสำคัญต่ำกว่าร้อยละ 50

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค LT ร่วมกับการตั้งคำถามแบบ 5W1H ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 8 แผน

2. แบบทดสอบวัดทักษะการอ่านจับใจความสำคัญของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค LT ร่วมกับการตั้งคำถามแบบ 5W1H ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างตามขั้นตอน ดังนี้

- 1) ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
- 2) ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค LT
- 3) ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการตั้งคำถามแบบ 5W1H
- 4) ศึกษาเอกสารคู่มือครูและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การอ่านจับ

ใจความสำคัญ

5) สร้างแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค LT ร่วมกับการตั้งคำถามแบบ 5W1H จำนวน 8 แผน ใช้เวลาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 8 ชั่วโมง (ไม่รวมทดสอบก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้)

6) นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้น เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสม ให้ข้อเสนอแนะและปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา

7) นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อประเมินความถูกต้องเหมาะสมระหว่างเนื้อหาสาระกับ จุดประสงค์การเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ โดยใช้เกณฑ์การให้คะแนนตามแบบประเมิน ของลิเคิร์ท (Likert) เป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ

ระดับ 5 หมายถึง มีความเหมาะสมมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง มีความเหมาะสมมาก

ระดับ 3 หมายถึง มีความเหมาะสมปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง มีความเหมาะสมน้อย

ระดับ 1 หมายถึง มีความเหมาะสมน้อยที่สุด

8) นำความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่ประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ มาหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Rating Scale) ตามวิธีของลิเคิร์ท (Likert) ซึ่งกำหนดระดับการประเมิน ความเหมาะสม 5 ระดับ และพิจารณาระดับคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

4.51 – 5.00 หมายถึง เหมาะสมมากที่สุด

3.51 – 4.50 หมายถึง เหมาะสมมาก

2.51 – 3.50 หมายถึง เหมาะสมปานกลาง

1.51 – 2.50 หมายถึง เหมาะสมน้อย

1.00 – 1.50 หมายถึง เหมาะสมน้อยที่สุด

9) ปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำแผนการจัดการเรียนรู้ ไปใช้กับกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนชุมชนบ้านบอนวิทยา อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์

3.2 แบบทดสอบวัดทักษะการอ่านจับใจความสำคัญของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างตามขั้นตอน ดังนี้

- 1) ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
- 2) ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการสร้างแบบทดสอบวัดทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 3) สร้างแบบทดสอบวัดทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ แบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ
- 4) นำแบบทดสอบวัดทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ ที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและปรับปรุงแก้ไข ตามคำข้อเสนอแนะ
- 5) นำแบบทดสอบวัดทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ ที่ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงของเนื้อหา โดยมีเกณฑ์การประเมิน ดังนี้
 - +1 หมายถึง แน่ใจว่าแบบทดสอบสอดคล้องจุดประสงค์
 - 0 หมายถึง ไม่แน่ว่าแบบทดสอบสอดคล้องจุดประสงค์
 - 1 หมายถึง แน่ใจว่าแบบทดสอบไม่สอดคล้องจุดประสงค์
- 6) นำแบบทดสอบวัดทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ ที่ได้รับการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ซึ่งจะต้องมีค่าตั้งแต่ .05 ขึ้นไป
- 7) ปรับปรุงแก้ไขแบบทดสอบวัดทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ และนำไปทดลองใช้ (Try Out) เพื่อนำไปวิเคราะห์คุณภาพหาความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบ โดยกำหนดเกณฑ์การผ่าน ค่าความยาก (p) อยู่ระหว่าง 0.20 - 0.80 และค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.20 ขึ้นไป
- 8) คัดเลือกแบบทดสอบที่ผ่านเกณฑ์กำหนด แล้วนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยผู้วิจัยดำเนินการทดสอบทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ ก่อนการทดลอง โดยใช้แบบทดสอบทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ จากนั้นดำเนินการจัดกิจกรรม โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค LT ร่วมกับ การตั้งคำถามแบบ 5W1H ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 8 แผน แผนละ 1 วัน ๆ ละ 60 นาที รวม 8 วัน เมื่อสิ้นสุดการทดลอง ผู้วิจัยดำเนินการทดสอบทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ หลังการจัดกิจกรรมโดยใช้แบบทดสอบทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ ชุดเดียวกันกับที่ใช้ทดสอบก่อนการทดลอง เมื่อทดสอบหลังการจัดกิจกรรมเสร็จจึงเปรียบเทียบทักษะการอ่านจับใจความสำคัญก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค LT ร่วมกับ การตั้งคำถามแบบ 5W1H

5. สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 สถิติบรรยาย

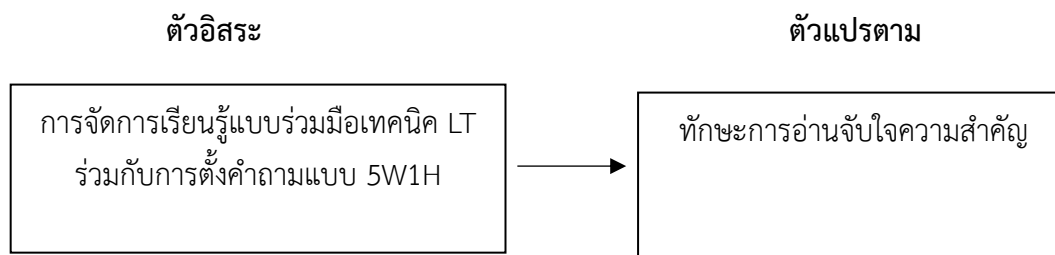
- 5.1.1 ร้อยละ (Percentage)
- 5.1.2 คะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$)
- 5.1.3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

5.2 สถิติหาคุณภาพเครื่องมือ

- 5.2.1 การหาความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ด้วยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC: Index of Item Objective Congruence)
- 5.2.2 การหาค่าความยากของแบบทดสอบ การแยกคนในกลุ่มสูงกับกลุ่มต่ำ ใช้เทคนิค 50%
- 5.2.3 การหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบทดสอบ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบพอยต์ไบซีเรียล (Point Biserial / Correlation) การแยกคนในกลุ่มสูงกับกลุ่มต่ำ ใช้เทคนิค 50%
- 5.2.4 การหาค่าความเที่ยง (Reliability) ของแบบทดสอบ โดยใช้สูตร Kuder Richardson. KR - 20

5.3 สถิติอ้างอิง การทดสอบสมมติฐาน เป็นการนำคะแนนก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ มาเปรียบเทียบกับ การทดสอบอันดับที่มีเครื่องหมายกำกับแบบจับคู่ของวิลคอกสัน (The Wilcoxon Signed Ranks Test)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ผลการพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค LT ร่วมกับการตั้งคำถามแบบ 5W1H พบว่า หลังการจัดกิจกรรมโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค LT ร่วมกับการตั้งคำถามแบบ 5W1H นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ โดยรวมเท่ากับ 69.00 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทักษะการอ่านจับใจความสำคัญบทความ มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละสูงสุด เท่ากับ 74.00 รองลงมา คือ ทักษะการอ่านจับใจความสำคัญนิทาน มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 73.33 ส่วนทักษะการอ่านจับใจความสำคัญเรื่องสั้น ทักษะการอ่านจับใจความสำคัญข่าว มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละเท่ากัน อยู่ที่ 70.00 ทักษะการอ่านจับใจความสำคัญโฆษณา มีคะแนนเฉลี่ย ร้อยละ 68.00 และทักษะการอ่านจับใจความสำคัญสารคดี มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละต่ำที่สุด เท่ากับ 58.00
2. ผลการเปรียบเทียบทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ก่อนและหลังการใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค LT ร่วมกับการตั้งคำถามแบบ 5W1H พบว่า หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค LT ร่วมกับการตั้งคำถามแบบ 5W1H นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ สูงกว่าก่อน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค LT ร่วมกับการตั้งคำถามแบบ 5W1H อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้ การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค LT ร่วมกับการตั้งคำถามแบบ 5W1H ผู้วิจัยอภิปรายผล ได้ดังนี้

1. ผลการพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค LT ร่วมกับการตั้งคำถามแบบ 5W1H พบว่า การพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ ก่อนการจัดกิจกรรมโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค LT ร่วมกับการตั้งคำถามแบบ 5W1H (Post-test) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 10.8 ของคะแนนเต็ม 30 คะแนน ค่า S.D. เท่ากับ 3.11 และค่าร้อยละ เท่ากับ 36.00 และหลังการจัดกิจกรรมโดยใช้ การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค LT ร่วมกับการตั้งคำถามแบบ 5W1H มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 20.60 ของคะแนนเต็ม 30 คะแนน ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 3.49 และค่าร้อยละ เท่ากับ 69.00 จะเห็นได้ว่าค่าร้อยละ หลังการจัดกิจกรรมโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค LT ร่วมกับการตั้งคำถามแบบ 5W1H สูงขึ้นร้อยละ 33.00 ซึ่งสอดคล้องกับ อารมณ์ ใจเที่ยง (2546) ที่กล่าวว่า การจัดกิจกรรมโดยเทคนิค การตั้งคำถามยังมีบทบาทสำคัญต่อการจัดเรียนการสอนการอ่านจับใจความ การถามเป็นการกระตุ้น ความคิดของผู้เรียน การใช้คำถามอย่างมีประสิทธิภาพจะช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการคิด วิเคราะห์วิจารณ์ได้ดี เช่นเดียวกันกับที่นักวิชาการอีกหลายท่านกล่าวถึงการใช้เทคนิคการตั้งคำถาม ในการจับใจความในทิศทางเดียวกัน ว่าการใช้คำถามในการสอนอ่านจับใจความ เป็นเทคนิคการสอน ที่จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถค้นหาสาระความรู้ และสรุปแนวคิดหลังจากการอ่านได้ด้วยตนเอง และสอดคล้องกับ วิลมรตัน สุนทรโรจน์ (2545) ได้กล่าวว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเทคนิคแอลที

เน้นการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่มเล็กๆ แต่ละกลุ่มประกอบด้วยสมาชิกที่มีความรู้ความสามารถแตกต่างกัน โดยที่แต่ละคนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการเรียนรู้และในความสำเร็จของกลุ่ม มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น รวมทั้งการเป็นกำลังใจแก่กันและกัน คนที่เรียนเก่งจะช่วยเหลือคนที่อ่อนกว่า สมาชิกในกลุ่มไม่เพียงแต่รับผิดชอบต่อการเรียนของตนเองเท่านั้น หากแต่จะต้องร่วมรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของเพื่อนสมาชิกทุกคนในกลุ่ม ความสำเร็จของแต่ละบุคคลคือความสำเร็จของกลุ่ม และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชฎารัตน์ ภูทางนา (2562) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านจับใจความสำคัญ โดยวิธีสอนแบบสื่อประสมกับวิธีสอนแบบ SQ4R ของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเทศบาลเมืองชลุง1 (บุรีวิทยาคาร) ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถในการอ่าน จับใจความสำคัญก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนด้วยวิธีสอนแบบสื่อประสมกับวิธีสอนแบบ SQ4R พบว่า ความสามารถในการอ่านจับใจความสำคัญ โดยวิธีสอนแบบสื่อประสมกับวิธีสอนแบบ SQ4R อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Fuengfu, Duangporn. (2017) วิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมการอ่านจับใจความโดยใช้เทคนิค 5W1H เพื่อส่งเสริมการอ่าน กลุ่มสาระการเรียนรู้วิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า นักเรียนมีความสามารถในการอ่านจับใจความโดยใช้เทคนิค 5W1H โดยมีคะแนนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 81.25

2. ผลการเปรียบเทียบทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ก่อนและหลังการใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค LT ร่วมกับการตั้งคำถามแบบ 5W1H พบว่า หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค LT ร่วมกับการตั้งคำถามแบบ 5W1H นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ สูงกว่าก่อน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค LT ร่วมกับการตั้งคำถามแบบ 5W1H อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05 นั้นแสดงว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค LT ร่วมกับการตั้งคำถามแบบ 5W1H ทำให้ทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สูงขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ มณี บุญญาติศย์ (2552) ที่ศึกษาเรื่อง การพัฒนาทักษะ การอ่านจับใจความสำคัญวิชาภาษาไทย โดยการสอนแบบร่วมมือด้วยเทคนิคแอลที ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีผลสัมฤทธิ์ในด้านการอ่านจับใจความสำคัญวิชาภาษาไทย หลังเรียนจากการสอนแบบ ร่วมมือด้วยเทคนิคแอลที สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิตติยา เห่งโสภา (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ครูภาษาไทย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการอ่านจับใจความ โดยใช้เทคนิคคำถาม 5W1H ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถด้านการอ่าน จับใจความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนโดยใช้เทคนิคคำถาม 5W1H หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนาธิป เสือขำ (2564) ได้ทำการวิจัย เรื่องการพัฒนาความสามารถการอ่านจับใจความภาษาไทย ด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ดีอาร์-ทีเอ (DR-TA: Directed Reading-Thinking Activity) นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้วิชาภาษาไทยนักเรียนมีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปผลการวิจัย

การพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค LT ร่วมกับการตั้งคำถามแบบ 5W1H พบว่า หลังการจัดกิจกรรมโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค LT ร่วมกับการตั้งคำถามแบบ 5W1H นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ โดยรวมเท่ากับ 69.00 ผลการเปรียบเทียบทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังการจัดกิจกรรมโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค LT ร่วมกับการตั้งคำถามแบบ 5W1H สูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค LT ร่วมกับการตั้งคำถามแบบ 5W1H อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 เนื้อหาที่จะนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ ควรมีความสอดคล้องกับบทเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งมีความยากง่ายเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน

1.2 ครูควรเตรียมความพร้อมและสร้างความเข้าใจให้กับนักเรียนในขั้นตอนการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค LT ก่อนการเริ่มกิจกรรมการเรียนการสอน

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยเพื่อเปรียบเทียบทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค LT ร่วมกับเทคนิคการเรียนรู้ในรูปแบบอื่น ๆ เช่น SQ4R KWL STAD เป็นต้น

2.2 ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาผลการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค LT ร่วมกับการตั้งคำถามแบบ 5W1H เพื่อพัฒนาความสามารถหรือทักษะด้านการอ่านจับใจความสำคัญในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น เช่น กลุ่มสาระภาษาต่างประเทศ

2.3 ควรมีการวิจัยเรื่องการอ่านจับใจความสำคัญ โดยใช้การตั้งคำถามแบบ 5W1H ร่วมกับ เทคนิคอื่น ๆ เช่น วิธีการสอนแบบร่วมมือด้วยเทคนิค TGT เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ. (2548). *หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2546). *การคิดเชิงวิเคราะห์ (พิมพ์ครั้งที่ 3)*. กรุงเทพฯ: ชัคเชสมิเดีย.
- ชวรัตน์ ภูทางนา. (2562). *การเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านจับใจความสำคัญ โดยวิธีสอนแบบสื่อประสม กับวิธีสอนแบบ SQ4R ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเทศบาลเมืองชลุ้ง1 (บูรพาวิทยาคาร). วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชา หลักสูตรและการเรียนการสอน, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี*
- ทิตนา แหมมณี. (2548). *รูปแบบการเรียนการสอน : ทางเลือกที่หลากหลาย. (พิมพ์ครั้งที่3). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*
- _____. (2560). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ . สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*
- ธนาธิป เสือขำ. (2564). *การพัฒนาความสามารถการอ่านจับใจความภาษาไทยด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ดีอาร์-ทีเอ (DR-TA: Directed Reading-Thinking Activirity) นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต*
- นิตติยา เหม้าโสภา. (2563). *การสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ครูภาษาไทย ระดับชั้น ประถมศึกษาปีที่ 5 เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการอ่านจับใจความ โดยใช้เทคนิคคำถาม 5W1H. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชา การสอนภาษาไทย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.*
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 7)*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- มณี บุญญาติศย์ (2552). *การพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความสำคัญวิชาภาษาไทย โดยการสอนแบบร่วมมือด้วยเทคนิคแอลทีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.*
- วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์. (2545). *นวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้. มหาสารคาม: ภาควิชาหลักสูตร และการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.*
- สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ. (2550). *เอกสารการสอนชุดวิชาการสอนเพื่อพัฒนาการเรียนรู้. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.*
- สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์. (2545). *หลักและวิธีสอนอ่านภาษาไทย (พิมพ์ครั้งที่ 7)*. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช
- อาภรณ์ ใจเที่ยง. (2546). *หลักการสอน*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- Fuengfu, Duangporn. (2017). *The development reading comprehension activities using the 5W1H technique to support reading in Thai language for Grade 6th students* Master of Education Thesis Dhurakij Pundit University, Bangkok, Thailand.
- Johnson, D. W., & Johnson, R. T. (1999). *Learning together and alone: Cooperative, competitive, and individualistic learning* (5th ed.). Allyn & Bacon.

Slavin, R. E. (2014). *Cooperative learning and academic achievement: Why does groupwork work?* *Anales de Psicología*, 30(3), 785-791.

Needs assessment of the administration based on the philosophy of sufficiency economy of schools Mueang 3 group under udon thani primary Educational service area office 1

Chakraphong Wannakhan

Pho Sri Municipality School 1, Udon Thani Municipality
Corresponding author. E-mail: ChakraphongWannakhan@gmail.com

ABSTRACT

This research aimed to: 1) study the current state and desired state of management based on the Sufficiency Economy Philosophy in educational institutions in City School Group 3, and 2) assess the needs for management based on the Sufficiency Economy Philosophy in educational institutions in City School Group 3 under the Office of Udon Thani Primary Educational Service Area 1. The sample consisted of 93 school administrators, teachers, and educational personnel in City School Group 3. The sample size was determined using Krejcie and Morgan's table. The research instrument was a 5-point rating scale questionnaire with a reliability coefficient of 0.85. Statistical analysis included percentage, mean, standard deviation, and Priority Needs Index (PNIModified).

Research findings revealed:

1. The current state of management based on the Sufficiency Economy Philosophy in educational institutions in City School Group 3 was overall at a moderate level.
2. The desired state of management based on the Sufficiency Economy Philosophy in educational institutions in City School Group 3 was overall at the highest level.
3. The needs for management based on the Sufficiency Economy Philosophy in educational institutions in City School Group 3, when considered by aspect, ranked from highest to lowest: learner development activities, school management, curriculum and instructional activities, outcome achievement, and personnel development, respectively.

Keywords: Needs assessment, management, sufficiency economy philosophy

การประเมินความต้องการจำเป็นการบริหารตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนเมือง 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1

จักรพงษ์ วรรณพันธ์

โรงเรียนเทศบาล 1 โพนศรี เทศบาลนครอุดรธานี

Corresponding author. E-mail: ChakraphongWannakhan@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนเมือง 3 2) ประเมินความต้องการจำเป็นของการบริหารตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนเมือง 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนและบุคลากรทางการศึกษาในกลุ่มโรงเรียนเมือง 3 จำนวน 93 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเครชีและมอร์แกน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีความเชื่อมั่น 0.85 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และดัชนีจัดเรียงลำดับความสำคัญ ความต้องการจำเป็น (PNI_{Modified})

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพปัจจุบันของการบริหารตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนเมือง 3 โดยภาพรวมพบว่ามีอยู่ในระดับ ปานกลาง
2. สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนเมือง 3 โดยภาพรวมพบว่ามีอยู่ในระดับมากที่สุด
3. ความต้องการจำเป็นของการบริหารตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนเมือง 3 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการสอน ด้านผลลัพธ์ภาพความสำเร็จ และด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา ตามลำดับ

คำสำคัญ: การประเมินความต้องการจำเป็น, การบริหาร, หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

© 2025 JCERD: Journal of Creative Education Research and Development

บทนำ

เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมีพระราชดำรัส ชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดกว่า 30 ปีตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤตทางเศรษฐกิจและเมื่อภายหลังได้ทรงเน้นย้ำแนวทางการแก้ไขเพื่อให้ รอดพ้นและสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคง ยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงต่างๆ เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัวระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผลรวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายในทั้งนี้จะต้องอาศัยความรู้ ความรอบคอบและความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐาน จิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎีและนักธุรกิจในทุกระดับให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์ สุจริตและให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสมดำเนินชีวิตด้วยความอดทนความเพียร มีสติปัญญา

และความรอบคอบเพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี (อภิชัย พันธเสน, 2560)

รัฐบาลได้ตระหนักถึงความสำคัญและนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนไทยให้เกิดความยั่งยืน ดังนั้นจึงให้ความสำคัญอย่างมากกับการพัฒนาคุณภาพคน เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาในด้านต่างๆ ไปสู่จุดมุ่งหมายที่ต้องการจึงต้องพัฒนาคุณภาพคนในทุกมิติ เพื่อให้มี “คุณธรรม” และ “ความรู้” นำไปสู่การคิดวิเคราะห์อย่าง “มีเหตุผล” และรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและสามารถตัดสินใจโดยใช้หลัก “ความพอประมาณ” ในการดำเนินชีวิตได้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง พ.ศ.2552- 2561) ดังแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570) ได้มีการนำหลักการนี้มาใช้ในการพัฒนาประเทศ ส่งผลให้การพัฒนาประเทศสู่ความสมดุลและยั่งยืน จึงมีการจัดทำยุทธศาสตร์ เพื่อดำเนินโครงการขับเคลื่อน เพื่อให้ผู้บริหารองค์กร ครูผู้บริหารสถานศึกษา บุคลากรด้านการศึกษา และนักเรียน นักศึกษา มีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถนำหลักคิดหลักปฏิบัติมาบูรณาการในการทำงาน ตลอดจนการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน โดยรับผิดชอบร่วมกับหน่วยงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการเพื่อให้มีความต่อเนื่องนำสู่วิถีชีวิตของประชาชน สามารถผลักดันให้ประเทศชาติพัฒนาต่อไปอย่างเต็มศักยภาพ โดยใช้รูปแบบการจัดการศึกษาบนพื้นฐานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560)

กระทรวงศึกษาธิการในฐานะหน่วยงานหลัก จึงมีนโยบายที่จะสร้างกระบวนการเรียนรู้ตามรอยพระยุคลบาท เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง โดยอยู่เชิงมุมมาใช้เป็นหลักในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพให้สามารถพึ่งตนเองได้ ได้ร่วมกับคณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ซึ่งมี ดร.จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา เป็นประธาน ภายใต้คณะทำงานขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง ด้านสถาบันการศึกษาและเยาวชน สร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในวงการศึกษาเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้เหมาะสมกับบทบาทของแต่ละบุคคล และปลูกฝังปรับเปลี่ยน การพัฒนาทางความคิดในการดำรงชีวิตให้อยู่บนพื้นฐานของเศรษฐกิจพอเพียง ตลอดจนปรับแนวทางการพัฒนาด้วยการกำหนดนโยบายด้านการศึกษาโดยนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐาน ของกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษา สถาบันครอบครัวชุมชนสถาบันทางศาสนา และองค์กรภาคส่วนต่างๆ ให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียน เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ตามเจตนารมณ์ของการปฏิรูปการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในฐานะหน่วยงานของรัฐที่กำกับดูแลงานด้านการศึกษา ได้ประกาศนโยบายการขับเคลื่อนหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในปี 2558-2560 โดยกำหนดให้มีการจัดตั้งศูนย์ขับเคลื่อนการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา เพื่อทำหน้าที่กำหนดยุทธศาสตร์ เป้าหมาย และแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา รวมทั้งส่งเสริม สนับสนุน และประสานงานกับภาคีความร่วมมือด้านการศึกษาให้มีการดำเนินงานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างต่อเนื่อง มีประสิทธิภาพ และมุ่งสู่ความยั่งยืน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อย ขอให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทุกเขต ร่วมแรงร่วมใจกันดำรงศักยภาพในการเป็น “สถานศึกษาพอเพียง” และพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงต้นแบบเพื่อเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาอย่างน้อย 1 ศูนย์ ซึ่งสถานศึกษาทุกแห่งจะต้องบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการเรียนการสอนและการบริหารจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบและกลมกลืน เป้าหมายสำคัญ คือการปลูกฝัง อบรมบ่มเพาะผู้เรียนให้มีอุปนิสัยอยู่อย่างพอเพียง และสามารถประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม รวมทั้งจะต้องให้ความสำคัญกับการประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อดำรงมาตรฐานของสถานศึกษาพอเพียงให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ (กฤษติกา พิชรชานนท์ และบัลลังก์ โรหิตเสถียร, 2558)

การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ไปเป็นแนวคิดในการจัดการศึกษาไทยนับเป็นส่วน สำคัญในการเผยแพร่แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง และนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตได้อย่างยั่งยืนเนื่องจากการศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคน และพัฒนาประเทศ การจัดการศึกษาตาม ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจึงเป็นการพัฒนาคนไทยให้ปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ และสร้างจิตสำนึกที่มั่นคงเข้มแข็งในหลักการดำเนินชีวิตกระทรวงศึกษาธิการ (ถวัลย์ มาตรฐาน, 2550) ได้เริ่มดำเนินการโครงการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาตั้งแต่เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2549 โดยร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน อาทิ คณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ พอเพียงด้านการศึกษา และเยาวชนโครงการวิจัยเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงาน

คณะกรรมการพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและหน่วยงานอื่นที่เป็นภาคีร่วมดำเนินการโครงการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยกำหนดนโยบายให้หน่วยงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการร่วมดำเนินการโครงการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สู่สถานศึกษานำเอาปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งประกอบด้วยหลัก 3 ห่วง 2 เงื่อนไข อันประกอบด้วยพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี และมีความรู้ มีคุณธรรม ซึ่งจะนำสู่ชีวิต เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมในการขับเคลื่อนปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษานั้น ในส่วนของกระทรวงศึกษาธิการได้ดำเนินการใน 3 ระดับ คือระดับชาติ ระดับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการและระดับปฏิบัติการ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 เป็นหน่วยงานภายใต้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งมีหน้าที่ดูแลและบริหารจัดการการศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่จังหวัดอุดรธานี ใน 4 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมือง อำเภอหนองวัวซอ อำเภอเพ็ญ และอำเภอสร้างคอม มีโรงเรียนในสังกัด 219 โรงเรียน ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษา เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีจิตสำนึกในการดำเนินชีวิตอย่างพอเพียงและยั่งยืน สอดคล้องกับบริบทของสังคมปัจจุบันในเขตพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 มีสถานศึกษาหลายขนาด ซึ่งมีความแตกต่างทั้งในด้านกายภาพและสังคม บางพื้นที่มีลักษณะกึ่งชนบท ในขณะที่บางพื้นที่เป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจและการท่องเที่ยว ปัจจัยเหล่านี้อาจส่งผลกระทบต่อแนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาและการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้วยเหตุนี้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 จึงส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดน่านโยบายนี้ไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทเฉพาะของแต่ละพื้นที่ โดยมุ่งหวังให้เกิดผลลัพธ์ที่ชัดเจนและยั่งยืนในการพัฒนาผู้เรียนสู่ศตวรรษที่ 21 บนพื้นฐานของความเป็นไทยและการดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1, 2567)

ปัญหาการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาในด้านอาคารสถานที่ของสถานศึกษาในปัจจุบัน มุ่งเน้นในด้านอำนวยความสะดวกเป็นสำคัญจึงมีรูปแบบที่ทันสมัย ซึ่งบางครั้งมักขัดแย้งกับหลักแห่งความพอเพียงไปหรือบางครั้งอาจไม่ได้ใช้งานให้คุ้มค่าเสียด้วยซ้ำปัญหาการจัดสรรและการใช้งบประมาณยังไม่หน่วยงานใดใช้เกณฑ์แห่งความพอเพียงมาพิจารณา อาจพิจารณาตามความจำเป็น หรือเกณฑ์อื่น ๆ แต่ละสถานศึกษาหรือหน่วยงานมักใช้งบประมาณอย่างเต็มที่ ภาพที่ปรากฏ หน่วยงานใดที่ใช้งบแบบประหยัดหรือเหลือจ่ายจะถูก ถือว่าไม่มีประสิทธิภาพ ด้านงบประมาณและความพอเพียงจึงสวนทางกันปัญหาความสัมพันธ์ ชุมชนนั้นสำคัญมาก ยิ่งในปัจจุบันการศึกษามุ่งให้ชุมชนเข้ามามีบทบาทในการจัดการมาก แต่ความรู้เรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงยังเป็นเรื่องที่ยังไม่ได้เข้าใจลึกซึ้งในหมู่ประชาชน อาจมองว่าการบริหารงานที่มุ่งความพอเพียงไม่มีการพัฒนาหรือล้าหลังก็เป็นได้ ถ้าชุมชนไม่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องนี้ยากที่จะประสบความสำเร็จด้านการสอนผู้สอนเน้นเรื่อง ความอดทนและสามัคคีเป็นหลักไม่มีเรื่องการดำเนินชีวิตที่พอเพียงมาเกี่ยวข้องเลย แต่ก็มีเรื่องของการบำเพ็ญประโยชน์มาร่วมบ้างแต่ก็เพียงเล็กน้อยเท่านั้น ด้านบุคลากรของสถานศึกษา ส่วนใหญ่ได้ตระหนักถึงเรื่องของเศรษฐกิจพอเพียง แต่ไม่อาจทนต่อกระแสยั่วทางวัตถุได้ ฉะนั้นการตระหนักและเข้าใจ จึงเป็นเพียงหลักการปฏิบัติตนเกินพอดี มีรถยนต์ หูหระ ราคาแพง แต่นั่งเพียงคนเดียว แม้มีเงินไม่มากก็สามารถซื้อผ่อนได้ ทำให้ต้องติดหนี้มากมายและเป็นปัญหามากในขณะนี้ การดำเนินการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา ถือเป็นหน้าที่ของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ที่จะต้องดำเนินการขับเคลื่อน โดยเฉพาะระดับสถานศึกษาซึ่งเป็นหน่วยงานระดับปฏิบัติการที่สำคัญที่สุด ภารกิจหลักของสถานศึกษา คือการบริหารจัดการสถานศึกษาตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งนี้ในการดำเนินงานต้องมีความเชื่อมโยงตั้งแต่ระดับการบริหารสถานศึกษา และระดับปฏิบัติการเรียนการสอน ตลอดจนระดับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้เรียนอีกด้วย โดยสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนเมือง 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 จำนวน 12 แห่ง จัดการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับก่อนประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษาตอนต้น โดยมีนโยบายในการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา แต่จากรายงานการประเมินภายนอกรอบที่ 4 ของบางสถานศึกษาที่ได้รับการประเมินแล้วนั้น พบปัญหาในการดำเนินงานการบริหารสถานศึกษา ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ผ่านมา พบว่า 1) ด้านการบริหารจัดการศึกษาการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในกระบวนการดำเนินงานภายในสถานศึกษาไม่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาเท่าที่ควร 2) ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนขาดการส่งเสริมการนำหลักสูตรบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาดำเนินการใช้จริง 3) ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน แต่ขาดการกำกับ ติดตาม และประเมินผลกิจกรรมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 4) ด้านพัฒนาบุคลากร ผู้บริหารและครูยังขาดความเข้าใจในการ

น้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานภายในสถานศึกษา 5) ด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ การกำหนดแนวทางในการประเมินผลการทำกิจกรรมหรือการดำเนินงานภายในสถานศึกษาไม่ชัดเจนเท่าที่ควร ถึงแม้จะมีการประชุม สัมมนาและอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตลอดจนการจัดการบูรณาการด้านการเรียนการสอนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นหน้าที่สำคัญและเป็นภารกิจของผู้บริหาร คณะครูและนักเรียนที่ต้องทำความเข้าใจอย่างจริงจัง เพื่อพัฒนาส่งเสริมให้การจัดการเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้น ส่งผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษาตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างยิ่ง เนื่องจากผู้บริหาร คณะครูและบุคลากรทางการศึกษา เป็นปัจจัยที่สำคัญในการถ่ายทอดความรู้และปลูกฝังหลักคิดต่าง ๆ ให้แก่ผู้เรียน ฉะนั้นผู้บริหาร และครูต้องมีความเข้าใจในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้กับผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ และปฏิบัตินี้เป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิต ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความต้องการจำเป็นการบริหารตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนเมือง 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 เพื่อที่จะได้นำผลการวิจัยไปพัฒนาปรับปรุงทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ให้เกิดประโยชน์สูงสุด และนำผลการวิจัยมาใช้ประโยชน์ในการแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนเมือง 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1
2. เพื่อประเมินความต้องการจำเป็นของการบริหารตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนเมือง 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่อง การประเมินความต้องการจำเป็นของการบริหารตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนเมือง 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 มีขั้นตอนและรายละเอียดการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนในกลุ่มโรงเรียนเมือง 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 121 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนในกลุ่มโรงเรียนเมือง 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 ปีการศึกษา 2567 ซึ่งได้จากการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครจซี่และมอร์แกน ได้จำนวน 93 คน จำแนกเป็น ดังนี้

- 1) ผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 9 คน รวมทั้งสิ้น 9 คน ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)
- 2) ครูผู้สอนและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 84 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ การบริหารตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนเมือง 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบเป็นแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (check list) จำแนกตามเพศและตำแหน่ง

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามแบบการตอบสนองคู่ (Dual – Response Format) เกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา ของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนเมือง 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 ซึ่งประกอบด้วย 1) ด้านการบริหารจัดการศึกษา 2) ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน 3) ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 4) ด้านพัฒนาบุคลากร 5) ด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) และความต้องการจำเป็นในแต่ละระดับมีเกณฑ์การพิจารณา คือ

- 5 หมายถึง มีระดับสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีระดับสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับมาก
- 3 หมายถึง มีระดับสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง มีระดับสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับน้อย
- 1 หมายถึง มีระดับสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนเมือง 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยดำเนินการดังต่อไปนี้

- 3.1 ทำหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนเมือง 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.2 ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามจำนวน 1 ชุด และขอรับแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง
- 3.3 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์ในแต่ละชุดและนำมาวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ดังต่อไปนี้

- 1. ตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถาม วิเคราะห์แบบสอบถาม โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติดังนี้

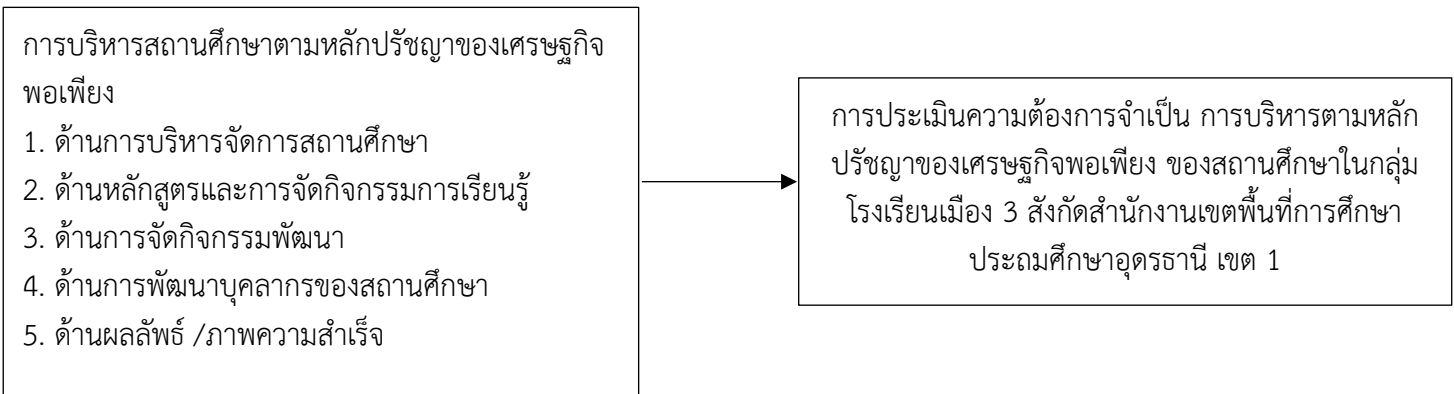
- 1) แบบสอบถามตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ จำแนกเป็นเพศ และประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน วิเคราะห์โดยหาค่าความถี่ (Frequency) และหาร้อยละ (Percentage)
- 2) แบบสอบถามตอนที่ 2 วิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แล้วนำค่าไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์การวิเคราะห์ผลการประเมิน โดยวิธีการแปลผลตามเกณฑ์ ซึ่งแบ่งคะแนนเป็นช่วง ๆ แต่ละช่วงมีความหมาย (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

ขั้นตอนที่ 2 วิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของการบริหารตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนเมือง 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1

การศึกษาความต้องการจำเป็นของการบริหารตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนเมือง 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 เป็นขั้นตอนการจัดเรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปน้อย โดยใช้สูตรของ สุวิมล ว่องวานิช (2548) โดยปรับจากสูตร PNI เดิมโดยใช้วิธี Priority Need Index (PNI Modified) ซึ่งเป็นดัชนีการจัดการเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นหาผลต่างของสภาพที่เป็นจริงและหารด้วยค่าสภาพที่เป็นจริงเพื่อถ่วงน้ำหนักก่อนจะนำมาจัดอันดับความสำคัญความต้องการจำเป็น (สุวิมล ว่องวานิช, 2548)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดตามแนวทางการขับเคลื่อนการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในภาคการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำแนการบริหารสถานศึกษาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็น 5 ด้าน คือ 1. ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา 2. ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 3. ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนา 4. ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา 5. ด้านผลลัพธ์ /ภาพความสำเร็จ สามารถแสดงได้ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการวิจัย เรื่อง การประเมินความต้องการจำเป็น การบริหารตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนเมือง 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 สรุปผลการวิจัย ได้ดังนี้

ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน และ สภาพที่พึงประสงค์ และดัชนีความต้องการจำเป็นการบริหารตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนเมือง 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ การบริหารตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนเมือง 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และจัดลำดับความต้องการจำเป็นของข้อมูล (PNI Modified) ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดค่าดัชนีการจัดเรียงลำดับความต้องการจำเป็นไว้ว่ารายการที่มีค่าน้อย 0.30 หรือ 30 เปอร์เซ็นต์ แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และดัชนีความต้องการจำเป็น การบริหารตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนเมือง 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1

การบริหารตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI	PNI Modified	ลำดับที่
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล			
1. ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา	2.99	0.37	ปานกลาง	4.55	0.41	มากที่สุด	1.56	0.52	2
2. ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการสอน	3.01	0.34	ปานกลาง	4.53	0.45	มากที่สุด	1.52	0.50	3
3. ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	2.87	0.44	ปานกลาง	4.51	0.43	มากที่สุด	1.64	0.57	1
4. ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา	3.07	0.52	ปานกลาง	4.52	0.54	มากที่สุด	1.45	0.47	5
5. ด้านผลลัพธ์ ภาพความสำเร็จ	2.99	0.40	ปานกลาง	4.47	0.54	มาก	1.48	0.49	4
เฉลี่ย	2.99	0.30	ปานกลาง	4.53	0.46	มากที่สุด	1.54	0.52	-

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันของการประเมินความต้องการจำเป็น การบริหารตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนเมือง 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 โดยภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X}$ = 2.99) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการพัฒนานุเคราะห์ของสถานศึกษา อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.07) รองลงมาคือด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการสอน อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.01) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X}$ = 2.87)

ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ ของการประเมินความต้องการจำเป็น การบริหารตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนเมือง 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 โดยภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.35) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.55) รองลงมาคือ ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการสอน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.53) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านผลลัพธ์ /ภาพความสำเร็จ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.47)

ความสำคัญของความต้องการจำเป็นการประเมินความต้องการจำเป็น การบริหารตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนเมือง 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 พบว่าโดยภาพรวม $PNI_{modified} = 0.52$ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยการระบุความต้องการจำเป็นมากที่สุด พบว่าองค์ประกอบ ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ที่ต้องได้รับการพัฒนามาก่อนเป็นอันดับ 1 ($PNI_{modified} = 0.57$) อันดับ 2 ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ($PNI_{modified} = 0.52$) อันดับ 3 ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการสอน ($PNI_{modified} = 0.50$) อันดับ 4 ด้านผลลัพธ์ /ภาพความสำเร็จ ($PNI_{modified} = 0.49$) อันดับ 5 ด้านการพัฒนานุเคราะห์ของสถานศึกษา ($PNI_{modified} = 0.47$) ผู้วิจัยได้นำผลดังกล่าวมาเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นดังนี้

1. ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
2. ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา
3. ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการสอน
4. ด้านผลลัพธ์ /ภาพความสำเร็จ
5. ด้านการพัฒนานุเคราะห์ของสถานศึกษา

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนเมือง 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1

1) สภาพปัจจุบัน ของการบริหารตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนเมือง 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 โดยภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการพัฒนานุเคราะห์ของมีค่าเฉลี่ยสูงสุด อาจเนื่องมาจาก สถานศึกษาให้ความสำคัญกับการพัฒนานุเคราะห์เป็นลำดับแรก เพราะบุคลากรเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน ทั้งด้านการจัดการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และการบริหารจัดการ สอดคล้องกับแนวคิดที่ว่า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาที่ยั่งยืน สอดคล้องกับงานวิจัย พิรัชญา พันธุศิริ และ จิรวัฒน์ วรณโรจน์ (2564) เรื่อง แนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 19 พบว่า ด้านการพัฒนานุเคราะห์ของสถานศึกษามีความความต้องการจำเป็นสูงสุดเป็นลำดับแรก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ครูในสถานศึกษาเล็งเห็นถึงความสำคัญของการจัดกิจกรรมส่งเสริมการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติภารกิจหน้าที่ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รวมถึงการจัดการประชุม อบรมสัมมนา หรือการศึกษาดูงานแหล่งเรียนรู้ต่างๆ เพื่อส่งเสริมการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิต ซึ่งกระบวนการดังกล่าวถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการที่จะพัฒนาตนเองในการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติหน้าที่ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2) สภาพที่พึงประสงค์ ของการบริหารตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนเมือง 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 โดยภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับ มากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด อาจเนื่องมาจาก การพัฒนากระบวนการบริหารจัดการ

สถานศึกษาให้สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีความสำคัญเป็นอย่างมากในการบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้เกิดความยั่งยืนทั้งในด้านการจัดการทรัพยากร การสร้างความสมดุลระหว่างการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและบริบทท้องถิ่น ตลอดจนการสร้างความร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ อาจสะท้อนถึงความต้องการที่เพิ่มขึ้นในเรื่องการพัฒนาศักยภาพของผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษา การวางแผนเชิงกลยุทธ์ที่ชัดเจน รวมถึงการติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะช่วยให้สถานศึกษาสามารถดำเนินงานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ อุปสรา สิทธิพงษ์ (2565) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ส่งผลต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะจากนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการที่มุ่งเน้นให้สถานศึกษาในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ได้มีการประสานงานกันเพื่อขับเคลื่อนให้สถานศึกษาต่าง ๆ ทั่วประเทศได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษากำหนดให้มีการประเมินสถานศึกษาเพื่อเป็นสถานศึกษาพอเพียง ทำให้สถานศึกษามีความตระหนักและมองเห็นความสำคัญในเรื่องการบริหารจัดการสถานศึกษา

3) การประเมินความต้องการจำเป็น การบริหารตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนเมือง 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ด้านที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นมากที่สุดคือ ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน อาจเนื่องมาจาก การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมีความสำคัญในการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนในเชิงองค์รวมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เช่น ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่ผู้เรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ วัชราวลี เดชจุฑา (2567) เรื่องการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพังงา พบว่า ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพังงา ได้กำหนดนโยบายให้สถานศึกษาทุกแห่งในสังกัด พัฒนาและสนับสนุนให้ทุกคนได้รับการศึกษาอย่างมีคุณภาพ โดยเน้นให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม มีการดำเนินชีวิตประจำวันตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และงานวิจัยของ มัลลิกา สีดาเดช (2563) เรื่อง ประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาพอเพียงในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 กล่าวว่า สถานศึกษาแต่ละแห่ง ได้นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยได้จัดกิจกรรมบูรณาการที่มีความหลากหลายของเนื้อหาตามสภาวะ ภูมิสังคมของสถานศึกษาแต่ละแห่ง เพื่อปลูกฝังให้ผู้เรียนมีวิถีชีวิตที่หลากหลาย มีทักษะการดำเนินชีวิต ตลอดจนมีอุปนิสัยและพฤติกรรมที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ท าให้ผู้เรียนเห็นประโยชน์และตระหนักในความสำคัญของการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เกิดทักษะสำคัญในการดำเนินชีวิตประจำวันตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนเมือง 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1

1. สภาพปัจจุบัน ของการบริหารตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนเมือง 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 โดยภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการพัฒนาศักยภาพของสถานศึกษา อยู่ในระดับ ปานกลาง รองลงมาคือด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการสอน อยู่ในระดับ ปานกลาง และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน อยู่ในระดับ ปานกลาง

2. สภาพที่พึงประสงค์ ของการบริหารตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนเมือง 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 โดยภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการสอน อยู่ในระดับมากที่สุด และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านผลลัพธ์ /ภาพความสำเร็จ อยู่ในระดับมาก

3. ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นในการบริหารตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนเมือง 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 ความสำคัญของการประเมินความต้องการจำเป็น การบริหารตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนเมือง 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 พบว่า โดยภาพรวม ($PNI_{modified} = 0.52$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยการระบุนความต้องการจำเป็นมากที่สุด พบว่าองค์ประกอบ ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ที่ต้องได้รับการพัฒนาเป็นอันดับ 1 ($PNI_{modified} = 0.57$) อันดับ 2 ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ($PNI_{modified} = 0.52$) อันดับ 3 ด้านหลักสูตรและการจัดการกิจกรรมการสอน ($PNI_{modified} = 0.50$) อันดับ 4 ด้านผลลัพธ์ /ภาพความสำเร็จ ($PNI_{modified} = 0.49$) อันดับ 5 ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา ($PNI_{modified} = 0.47$)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของการบริหารตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนเมือง 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 พบว่า ด้านที่มีสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับน้อยที่สุดคือ ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มีสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้นสถานศึกษาควรมีการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรม และหลักคำสอนทางศาสนา พร้อมทั้งมีการติดตามผลและนำไปปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

1.2 ผลการศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนเมือง 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 ในภาพรวม พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ย น้อยที่สุดคือ ด้านผลลัพธ์ ภาพความสำเร็จ ดังนั้นควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการให้ผู้บริหาร ครู และบุคลากรเข้าใจแนวคิดและสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง สร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ (PLC) เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์และนำเสนอ Best Practice ร่วมกัน และพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นและกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการปฏิบัติจริง เช่น โครงการเศรษฐกิจพอเพียง การเกษตรอินทรีย์ในโรงเรียน การจัดการขยะ และการออม ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้แบบลงมือทำและเห็นผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรม

1.3 ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นของการบริหารตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนเมือง 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 ด้านที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุดคือ ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน สถานศึกษาควรพัฒนาหรือยกระดับ การจัดกิจกรรมแนะแนวที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนวางแผนชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พร้อมทั้งมีระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในการแก้ปัญหาและพัฒนาตนเอง โดยมีกิจกรรมเพื่อสังคม เช่น ลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด ชมรมจิตอาสา และการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรม และหลักคำสอนทางศาสนา กิจกรรมเหล่านี้เน้นการแก้ปัญหาและพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ พร้อมทั้งมีการติดตามผลและนำไปปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านแล้ว จะได้ประเด็นที่มีความต้องการจำเป็นเร่งด่วน ที่จะต้องได้รับการพัฒนาแก้ไขเป็นอันดับแรก ดังนี้

1.4 ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ประเด็นที่มีความต้องการจำเป็นเร่งด่วน คือ จัดทำโครงการและกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดย สถานศึกษาควรมุ่งเน้นการจัดโครงการที่สอดคล้องกับบริบทของชุมชนและโรงเรียน เช่น การปลูกพืชผักสวนครัว การฝึกทักษะอาชีพพื้นฐาน และการส่งเสริมการจัดการทรัพยากรอย่างคุ้มค่า รวมถึงจัดกิจกรรมที่สร้างความตระหนักรู้เรื่องความพอประมาณ มีเหตุผล และสร้างภูมิคุ้มกัน เพื่อให้นักเรียนและชุมชนสามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันอย่างยั่งยืน

1.5 ด้านหลักสูตรและการจัดการกิจกรรมการสอน ประเด็นที่มีความต้องการจำเป็นเร่งด่วน คือ นำผลการประเมินไปปรับปรุงการจัดการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ โดย สถานศึกษาควรมุ่งเน้นการนำผลการประเมินมาวิเคราะห์และปรับปรุงกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและเป้าหมายการศึกษา รวมถึงส่งเสริมการพัฒนาทักษะของครูผู้สอนในการวิเคราะห์ข้อมูลและออกแบบกิจกรรมที่ตอบโจทย์การเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.6 ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ประเด็นที่มีความต้องการจำเป็นเร่งด่วน คือ บุคลากรวัฒนธรรม ศาสนา ในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดย สถานศึกษาควรมุ่งเน้นการบูรณาการวัฒนธรรมและศาสนาให้สอดคล้องกับบริบทของ ชุมชนและความหลากหลายทางวัฒนธรรม อาจจัดกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ เช่น โครงการเรียนรู้ผ่านประเพณีท้องถิ่นและศาสนา หรือกิจกรรมเสริมคุณธรรมและจริยธรรม เพื่อสร้างความตระหนักรู้และปลูกฝังคุณค่าในตัวผู้เรียนอย่างยั่งยืน

1.7 ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา ประเด็นที่มีความต้องการจำเป็นเร่งด่วน คือ สถานศึกษามีการ เผยแพร่ผลการพัฒนาบุคลากรสู่สาธารณะ โดย สถานศึกษาควรเน้นการส่งเสริมการเผยแพร่ผลการพัฒนาอย่างโปร่งใสและ เข้าถึงง่าย เช่น การจัดทำรายงานผลในรูปแบบที่น่าสนใจผ่านสื่อออนไลน์หรือการประชุมชุมชน ทั้งนี้เพื่อสร้างความเชื่อมั่นแก่ สาธารณะและเปิดโอกาสรับฟังข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงที่ยั่งยืน

1.8 ด้านผลลัพธ์ภาพความสำเร็จ ประเด็นที่มีความต้องการจำเป็นเร่งด่วน คือ ผู้เรียนมีคุณธรรมและจริยธรรมใน การดำเนินชีวิต โดย สถานศึกษาควรมุ่งเน้นการพัฒนาและส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของผู้เรียน โดยบูรณาการคุณธรรม จริยธรรมในหลักสูตรการเรียนการสอน สร้างกิจกรรมเสริมที่เน้นการปฏิบัติจริง เช่น การทำงานจิตอาสา รวมถึงการสร้าง แบบอย่างที่ดีจากครูและผู้ปกครอง เพื่อปลูกฝังให้ผู้เรียนตระหนักถึงความสำคัญของคุณธรรมในการดำเนินชีวิตอย่างยั่งยืน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษางานวิจัย ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษาการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อศึกษาระดับการ บริหารจัดการสถานศึกษาและการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยการศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีของสถานศึกษาดั้งเดิม

2.2 ควรศึกษาแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเป็นการศึกษาวิธีการ บริหารที่มีการกำหนดทิศทางที่ชัดเจนและเป็นการต่อยอดงานวิจัยเรื่องนี้ได้เป็นลำดับต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). *คู่มือการประเมินสถานศึกษาแบบอย่างการจัดการเรียนการสอนและบริหารจัดการตามหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สถานศึกษาพอเพียง)*. เอกสารประกอบการประเมินสถานศึกษาพอเพียง. สำนักงาน ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- กฤษณา พิชรชานนท์ และ บัลลังก์ โรหิตเสถียร. (2557). *ข่าวสำนักงานรัฐมนตรี 116/2557: งานมหกรรมรวมพลังยกระดับ คุณภาพการศึกษา*. สืบค้น 6 มิถุนายน 2556, จาก <http://www.moe.go.th>
- ถวัลย์ มาศจรัส และคณะ. (2550). *แบบฝึกหัดแบบฝึกทักษะ, พิมพ์ครั้งที่ 2*. กรุงเทพฯ : ชาร์อักษร.
- สุวิมล ว่องวาณิช. (2548). *การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่10 ฉบับปรับปรุงใหม่)*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- พิริยญา พันธุศิริ และจิรวัดน์ วรณโรจน์. (2564). *แนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. *วารสาร บัณฑิตศึกษามหาจุฬาขอนแก่น*, 8(3), 287-298.
- มัลลิกา สีดาเดช. (2563). *ประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาพอเพียงในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22*. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- วัชรวาลี เดชจุฑ. (2567). *การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพังงา*. *วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*, 14(2), 234-248.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564). สภานิติบัญญัติแห่งชาติ*. 2557. ราชกิจจานุเบกษา. ค้นวันที่ 8 กันยายน 2566 จาก <http://www.senate.go.th>
- อภิชัย พันธเสน. (2560). *เศรษฐกิจพอเพียง: พระอัจฉริยภาพ และพระกรุณาธิคุณของในหลวงรัชกาลที่ 9 (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. มหาวิทยาลัยรังสิต.

- อุปสรา สิทธิพงษ์. (2565). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3. สารนิพนธ์มหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.

Development of Spelling Skills Training for Grade 3 Students at Kanwadee Kindergarten School

Kanda Lertkokenkul

Anubarnkanwadeeschool

Corresponding author. E-mail: Anubarnkanwadeeschool@gmail.com

ABSTRACT

This research aims to: 1. Develop and determine the efficiency of spelling skills exercises for words with non-standard spelling patterns for Grade 3 students to meet the 80/80 efficiency criteria. 2. Compare the learning achievement of Grade 3 students before and after using the spelling skills exercises for words with non-standard spelling patterns. The sample consisted of 26 students from Grades 3/1 and 3/2 in the second semester of the 2024 academic year at Kanwadee Kindergarten School. The sample was selected through Purposive Sampling. The research instruments included: Learning management plans for spelling words with non-standard spelling patterns in the categories of Mai Kok, Mai Kob, Mai Kon, and Mai Kod. Skill exercises on spelling words with non-standard spelling patterns. The reliability coefficient of the learning achievement test was 0.875, with consistency values ranging from 0.66 to 1.00. The statistics used in this research included mean, percentage, and standard deviation.

Research Findings

1. The process efficiency (E1) of the skill exercises on spelling words with non-standard spelling patterns was 90.52, and the outcome efficiency (E2) was 86.77. Therefore, the skill exercises on spelling words with non-standard spelling patterns for Grade 3 students at Kanwadee Kindergarten School had an efficiency of 90.52/86.77, which was higher than the established criteria of 80/80.

2. The learning achievement scores of Grade 3 students at Kanwadee Kindergarten School after using the skill exercises on spelling words with non-standard spelling patterns were significantly higher than before at the .05 level of statistical significance. It was found that the aspects of stakeholder participation and measurement and evaluation of learning achievement were significantly different at the .05 level of statistical significance.

Keywords: Skill development, spelling, Spelling section

การพัฒนาแบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำไม่ตรงตามมาตราตัวสะกด ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลกานวดี

กานดา เลิศโกเมนกุล

โรงเรียนอนุบาลกานวดี

Corresponding author. E-mail: Anubarnkanwadeeschool@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อพัฒนาและหาประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะเรื่องการเขียนสะกดคำไม่ตรงตามมาตราตัวสะกด ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 และ 2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนด้วยแบบฝึกทักษะเรื่องการเขียนสะกดคำไม่ตรงตามมาตราตัวสะกด ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/1 และ 3/2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนอนุบาลกานวดี มีจำนวน 26 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้เรื่องการเขียนสะกดคำไม่ตรงตามมาตราตัวสะกด แม่ก ก แม่บ ก แม่กน แม่กต และแบบฝึกทักษะ เรื่อง การเขียนสะกดคำไม่ตรงมาตราตัวสะกด มีค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั้งฉบับ 0.875 และมีค่าความสอดคล้องตั้งแต่ 0.66 – 1.00 สถิติที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ประกอบด้วย ค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1. ประสิทธิภาพกระบวนการของแบบฝึกทักษะ เรื่อง การเขียนสะกดคำไม่ตรงตามมาตราตัวสะกด (E1) เท่ากับ 90.52 และประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E2) เท่ากับ 86.77 ดังนั้น แบบฝึกทักษะเรื่องการเขียนสะกดคำไม่ตรงตามมาตราตัวสะกด ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลกานวดี มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 90.52/86.77 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้

2. คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเมื่อนักเรียนเรียนด้วยแบบฝึกทักษะ เรื่อง การเขียนสะกดคำไม่ตรงตามมาตราตัวสะกด ของชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลกานวดี หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสีย และด้านการวัดและประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: การพัฒนาแบบฝึกทักษะ, การเขียนสะกดคำ, มาตราตัวสะกด

บทนำ

ภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์และมรดกทางวัฒนธรรมที่สำคัญของชาติไทย เป็นสมบัติทางวัฒนธรรมอันก่อให้เกิดความเป็นเอกภาพ และเสริมสร้างบุคลิกภาพของคนในชาติให้มีความเป็นไทยเป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารความเข้าใจ และความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ทำให้สามารถประกอบกิจกรรมการงานและดำรงชีวิตร่วมกันในสังคมประชาชาติได้อย่างสันติสุข ภาษาไทยยังเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ ประสบการณ์จากแหล่งข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ เพื่อพัฒนาความรู้ ความคิด วิเคราะห์วิจารณ์ และสร้างสรรค์ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีตลอดจนนำไปใช้ในการพัฒนาอาชีพ ให้มีความมั่นคง นอกจากนี้ยังเป็นสื่อที่แสดงภูมิปัญญาของบรรพบุรุษด้านวัฒนธรรม ประเพณี ชีวิต ศักดิ์ โลกทัศน์ และสุนทรียภาพ โดยบันทึกไว้เป็นวรรณคดีและวรรณกรรมอันล้ำค่า (กระทรวงศึกษาธิการ. 2542)

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ได้กำหนดให้มีการเรียนรู้ ภาษาไทยโดยได้กำหนดสาระทั้ง 5 สาระ ได้แก่ การอ่าน การเขียน การฟัง การดูและการพูด หลักการใช้ภาษาไทยและวรรณคดีและวรรณกรรม (วรรณิ โสมประยูร. 2553) ได้แสดงความคิดเห็นสรุปได้ว่า ทักษะการเขียนมีความสำคัญและมีประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตประจำวัน ช่วยสื่อความหมาย

เป็นเครื่องมือถ่ายทอดทางวัฒนธรรม หรือบันทึกเรื่องราวต่าง ๆ ได้คงทนถาวรที่สุด การสื่อสารด้วยการเขียนจะประสบความสำเร็จได้ก็ต่อเมื่อผู้เขียนและผู้อ่านสามารถสื่อความเข้าใจได้ตรงกัน (นฤมล ม่วงไทย. 2543) ได้กล่าวถึงความสำคัญของทักษะการเขียนไว้ว่า การเขียนนับเป็นทักษะที่สำคัญยิ่งสำหรับทุกคนที่ใช้ในการสื่อสารเรียนรู้และการประกอบอาชีพจำเป็นต้องพัฒนาทักษะการเขียนให้ดีขึ้นฝึกฝนการเขียนอยู่เสมอรู้จักแสวงหาความรู้ ประสบการณ์ให้ทันต่อโลกและเหตุการณ์ จากความสำคัญข้างต้นทำให้ผู้วิจัยมองเห็นถึงความสำคัญของทักษะการเขียน ผู้วิจัยจึงได้ร่วมกันพัฒนาแบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำไม่ตรงตามมาตราตัวสะกด เพื่อพัฒนาทักษะการเขียนของผู้เรียนให้ดียิ่งขึ้น

จากการศึกษาความหมายของแบบฝึกทักษะได้มีผู้ให้ความหมายไว้ต่าง ๆ ดังนี้ (ถวัลย์ มาศจรส. 2548) แบบฝึกทักษะเป็นกิจกรรมพัฒนาทักษะการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสมมีความหลากหลายและปริมาณเพียงพอที่สามารถตรวจสอบและพัฒนาทักษะ กระบวนการคิดกระบวนการเรียนรู้ สามารถนำผู้เรียนสู่การสรุปความคิดรวบยอดและหลักการสำคัญของสาระการเรียนรู้รวมทั้งทำให้ผู้เรียนสามารถตรวจสอบความเข้าใจบทเรียนด้วยตนเองได้ แบบฝึกทักษะ คือ สื่อการเรียนการสอนที่สร้างขึ้นเพื่อพัฒนาและเสริมสร้างทักษะต่าง ๆ ให้แก่ผู้เรียนมีประสบการณ์ สามารถนำความรู้ไปใช้ได้อย่างถูกต้องและผู้เรียนเรียนรู้จากการกระทำจริงจึงทำให้จดจำสิ่งที่เรียนได้ดียิ่งขึ้น (ชนิษฐา แสงภักดี. 2540) แบบฝึกทักษะมีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาการเรียนการสอนทุกวิชาโดยเฉพาะการฝึกทักษะทางภาษาในทุก ๆ ด้าน เป็นเครื่องมือที่ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ เกิดแรงจูงใจและสามารถตรวจสอบผลการเรียนทำให้ทราบความก้าวหน้าและข้อบกพร่องอันส่งผลต่อทัศนคติและประสิทธิภาพในการเรียนรู้ได้อย่างดีแบบฝึกทักษะที่ดีนั้นจะต้องเกี่ยวกับบทเรียนที่เรียนมาแล้วเหมาะสมกับวัยของนักเรียน มีคำสั่งหรือคำอธิบาย มีคำแนะนำในการใช้แบบฝึกทักษะ มีรูปแบบที่น่าสนใจและมีกิจกรรมหลาย ๆ แบบ (ชาญชัย อาจิณสมาจาร. 2540) คำอธิบายต้องชัดเจนเป็นแบบฝึกสั้น ๆ ใช้เวลาฝึกฝนไม่นานเกินไป แบบฝึกมีหลายรูปแบบ คำศัพท์ที่ใช้ฝึกฝนสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ทั้งยังต้องคำนึงถึงจิตวิทยาการเรียนรู้ มีวิธีการฝึกทักษะที่เหมาะสม มีจุดมุ่งหมายในการฝึกที่ชัดเจนและสร้างแบบฝึกทักษะให้มีรูปแบบที่น่าสนใจ โดยคำนึงถึงความสามารถของผู้เรียน

จากเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้ผู้วิจัยทราบว่าแบบฝึกทักษะ หมายถึง อุปกรณ์หรือแบบฝึกทักษะที่ครูสร้างขึ้นให้นักเรียนได้ทบทวนเนื้อหาความรู้ในเรื่องที่เรียนเพื่อตรวจสอบความรู้ของนักเรียนในเรื่องนั้น ๆ ช่วยเพิ่มทักษะความเข้าใจในการเรียนรู้ของนักเรียนให้ดียิ่งขึ้น ช่วยผ่อนคลายและประหยัดเวลาของกระบวนการเรียนการสอนในห้องเรียน เพราะแบบฝึกทักษะสามารถนำไปฝึกกิจกรรมนอกเวลาเรียนหรือชั่วโมงสอนซ่อมเสริมได้ ทำให้นักเรียนเข้าใจบทเรียนดีขึ้น ช่วยให้การจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น แบบฝึกทักษะจึงเป็นเครื่องมือสำคัญของการพัฒนาผู้เรียน

ผู้วิจัยมีคำถามว่าการเขียนสะกดคำ ทำให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลกานวดี มีผลการเรียนดีขึ้นอย่างไร และจะช่วยให้มีผลสัมฤทธิ์ในเรื่องการเขียนสะกดคำไม่ตรงตามมาตราตัวสะกดสูงขึ้นหรือไม่ จากเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยเห็นถึงความสำคัญของการเขียนสะกดคำ เพราะหากเขียนสะกดคำได้ถูกต้อง ผู้อ่านก็จะเข้าใจความหมายได้อย่างถูกต้อง ในทางกลับกันหากเขียนสะกดคำผิดจะทำให้ผู้อ่านเข้าใจความหมายผิดไปด้วย การเขียนสะกดคำจึงเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นต่อการเรียนภาษาไทย ผู้วิจัยพบว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลกานวดี ส่วนใหญ่ยังขาดทักษะในด้านการเขียนที่ถูกต้อง เช่น การอ่านซ้ำ อ่านไม่ออก ไม่เข้าใจความหมายของคำที่เขียน จึงนำไปสู่การเขียนสะกดคำผิดในเรื่อง สระ พยัญชนะ และวรรณยุกต์ ผู้วิจัยจึงได้นำปัญหาที่พบจากการเรียนการสอน มาประมวลผลและได้สร้างแบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำไม่ตรงตามมาตราตัวสะกดขึ้นเพื่อนำมาแก้ปัญหาการเขียนสะกดคำไม่ตรงตามมาตราตัวสะกด ของนักเรียนให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 และเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ของแบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำไม่ตรงตามมาตราตัวสะกดก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จากการใช้แบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำไม่ตรงตามมาตราตัวสะกด ทำให้ผู้วิจัยพบว่าแบบฝึกทักษะเป็นวิธีการหนึ่งที่สามารถนำมาใช้ในการฝึกทักษะการเขียนสะกดคำไม่ตรงตามมาตราตัวสะกด และพัฒนาการเขียนสะกดคำไม่ตรงตามมาตราตัวสะกดของนักเรียนได้เป็นอย่างดี เพราะแบบฝึกทักษะเป็นสิ่งที่สร้างขึ้นเพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและเพิ่มเติมเนื้อหาบางส่วน ที่จะช่วยให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติและสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้อย่างถูกต้องแม่นยำ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาและหาประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะเรื่องการเขียนสะกดคำไม่ตรงตามมาตราตัวสะกด ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลกานวดี ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลกานวดี ที่เรียนด้วยแบบฝึกทักษะเรื่องการเขียนสะกดคำไม่ตรงตามมาตราตัวสะกด ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการวิจัยการพัฒนาแบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำไม่ตรงตามมาตราตัวสะกดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลกานวดี ผู้วิจัยกำหนดวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/1 และ 3/2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนอนุบาลกานวดี มีจำนวน 26 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เนื่องจากนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลกานวดี มีปัญหาในการเขียนสะกดคำไม่ตรงตามมาตรา และเป็นช่วงวัยที่อยู่ในกระบวนการพัฒนาทักษะการเขียน อีกทั้งเป็นช่วงที่นักเรียนเริ่มเรียนรู้เกี่ยวกับการสะกดคำตามมาตราตัวสะกดอย่างจริงจัง การศึกษาปัญหาที่เกิดขึ้นในช่วงวัยนี้จะช่วยให้สามารถวางแผนการพัฒนาและปรับปรุงการเรียนการสอนภาษาไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 3 ชุด ได้แก่

- 2.1 แผนการจัดการเรียนรู้เรื่องการเขียนสะกดคำไม่ตรงตามมาตราตัวสะกด แม่กก แม่กบ แม่กน แม่กด ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลกานวดี จำนวน 4 แผน ใช้เวลาในการสอนแผนละ 2 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 8 ชั่วโมง
- 2.2 แบบฝึกทักษะ เรื่อง การเขียนสะกดคำไม่ตรงมาตราตัวสะกด ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลกานวดี มีจำนวน 4 ชุด โดยใช้เวลาเรียนคาบปกติ 2 สัปดาห์ โดยสอนสัปดาห์ละ 2 คาบ คาบเรียนละ 2 ชั่วโมง การทดสอบก่อนเรียน 1 ชั่วโมง การทดสอบหลังเรียน 1 ชั่วโมง รวมทั้งหมด 10 ชั่วโมง
- 2.3 แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง แบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำไม่ตรงมาตราตัวสะกด ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ชนิดเลือกตอบ 3 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ 1 ฉบับ

3. สมมติฐานการวิจัย

- 3.1 แบบฝึกทักษะเรื่องการเขียนสะกดคำไม่ตรงตามมาตราตัวสะกด ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลกานวดี ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ไม่ต่ำกว่า 80/80
- 3.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลกานวดี ที่เรียนด้วยแบบฝึกทักษะเรื่องการเขียนสะกดคำไม่ตรงตามมาตราตัวสะกด หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้คณะผู้วิจัยดำเนินการทดลอง และเก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนอนุบาลกานวดี มีจำนวน 26 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) รูปแบบการศึกษาชนิดนี้เขียนเป็นตารางทดลองได้

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

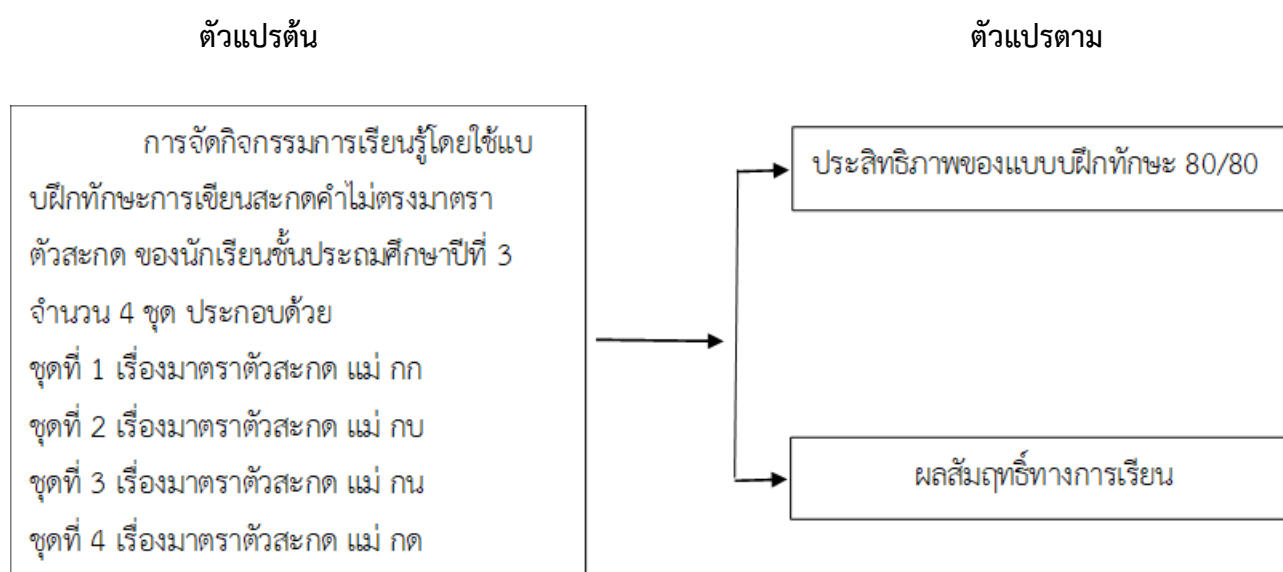
การวิจัยในครั้งนี้คณะผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ดังนี้

- 5.1 วิเคราะห์หาประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำไม่ตรงตามมาตราตัวสะกดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3
- 5.2 วิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน และหลังเรียนด้วยแบบฝึกทักษะ เรื่องการเขียนสะกดคำไม่ตรงตามมาตราตัวสะกดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้สถิติ ค่าเฉลี่ยร้อยละ t-test

5.3 วิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนโดยใช้แบบฝึกทักษะโดยใช้สถิติพื้นฐาน คือ ค่าเฉลี่ย และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยกำหนดแปลผลคะแนนตามระดับความพึงพอใจต่อการเรียน 5 ระดับ โดยปรับปรุงจากเกณฑ์ การ แปลความหมายค่าเฉลี่ยของกลุ่มของ บุญชม ศรีสะอาด (2545) ดังนี้

ความพึงพอใจมากที่สุด	มีค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00
ความพึงพอใจมาก	มีค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50
ความพึงพอใจปานกลาง	มีค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50
ความพึงพอใจน้อย	มีค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50
ความพึงพอใจน้อยที่สุด	มีค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

ผลจากการดำเนินการวิจัย เรื่องการพัฒนาแบบฝึกทักษะ เรื่อง การเขียนสะกดคำไม่ตรงตามมาตราตัวสะกด ของชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลกานวดี สรุปผลการวิจัย ได้ดังนี้

5.1 ประสิทธิภาพกระบวนการของแบบฝึกทักษะ เรื่อง การเขียนสะกดคำไม่ตรงตามมาตราตัวสะกด (E1) เท่ากับ 90.52 และประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E2) เท่ากับ 86.77 ดังนั้น แบบฝึกทักษะเรื่องการเขียนสะกดคำไม่ตรงตามมาตราตัวสะกด ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลกานวดี มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 90.52/86.77 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้

5.2 คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเมื่อนักเรียนเรียนด้วยแบบฝึกทักษะ เรื่อง การเขียนสะกดคำไม่ตรงตามมาตราตัวสะกด ของชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลกานวดี หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยการพัฒนาแบบฝึกทักษะ เรื่อง การเขียนสะกดคำไม่ตรงตามมาตราตัวสะกด ของชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลกานวดี ซึ่งมีประเด็นอภิปรายผลดังนี้

6.1 จากการทดลองหาประสิทธิภาพกระบวนการของแบบฝึกทักษะ เรื่องการเขียนสะกดคำไม่ตรงตามมาตราตัวสะกด ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E1) เท่ากับ 90.52 และประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E2) เท่ากับ 86.77 ดังนั้น แบบฝึกทักษะ เรื่องการเขียนสะกดคำไม่ตรงตามมาตราตัวสะกด ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 90.52/86.77 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะแบบฝึกทักษะเริ่มจากง่ายไปหายาก มีจุดมุ่งหมายในการฝึกทักษะ และคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็กมีคำชี้แจงง่าย และชัดเจน การทำแบบฝึกทักษะ แต่ละครั้งเหมาะสมกับเวลาและความสนใจและเด็กสามารถศึกษาด้วยตนเองได้ซึ่งสอดคล้องกับหลักการสร้างแบบฝึก ของ วรสุดา บุญไวโรจน์ (2536) ที่กล่าวว่าแนะนำให้สร้างแบบฝึกได้ยึดลักษณะของแบบฝึกไว้ ดังนี้ แบบฝึกหัดที่ดีควรมีความชัดเจนทั้งคำสั่งและวิธีทำ คำสั่งหรือตัวอย่างแสดงวิธีทำที่ใช้ไม่ควรยาวเกินไป เพราะจะทำให้เข้าใจยากควรปรับให้เหมาะสมกับผู้ใช้ ทั้งนี้เพื่อให้ นักเรียนสามารถศึกษาด้วยตนเองได้ถ้าต้องการ มีความหมายต่อผู้เรียน และตรงตามจุดมุ่งหมายของการฝึก ลงทุนน้อยใช้ได้นาน ๆ และทันสมัยอยู่เสมอ ภาษาและภาพที่ใช้ในแบบฝึกหัดควรเหมาะสมกับวัยและพื้นฐานความรู้ของผู้เรียน ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ศึกษาด้วยตนเอง ให้รู้จักค้นคว้า ซึ่งสอดคล้องกับงานของ จิราพร บุตติอ้วน (2564) ทำการศึกษาเรื่องการพัฒนาแบบฝึกเสริมทักษะเรื่อง มาตราตัวสะกด กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อส่งเสริมทักษะการเขียนประโยคของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านหนองบัวงาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ พบว่า ประสิทธิภาพของแบบฝึกเสริมทักษะ เรื่องมาตราตัวสะกด กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีค่าเท่ากับ 89.44/85.63 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้

6.2 จากการศึกษาพบว่าคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเมื่อนักเรียนเรียนด้วยแบบฝึกทักษะเรื่อง การเขียนสะกดคำไม่ตรงตามมาตราตัวสะกด ของชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลกานวดี หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะแบบฝึกทักษะที่นำมาใช้กับนักเรียนได้ผ่านกระบวนการในการสร้าง พัฒนา ทดลองใช้ และปรับปรุงแก้ไขมาแล้ว ในขั้นตอนของการพัฒนาแบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำไม่ตรงตามมาตรา มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดแล้วจึงนำมาใช้กับนักเรียน นักเรียนได้เรียนรู้และทำแบบฝึกหัดที่อยู่ในแบบฝึกทักษะ โดยคณะผู้วิจัยได้ใช้คำพื้นฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มาสร้างแบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำไม่ตรงตามมาตรา เพื่อแก้ปัญหาการเขียนคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับ บุญญฉัตร สังกัดกลาง. (2565) ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาความสามารถในการเขียนสะกดคำของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้พบว่า ความสามารถในการเขียนสะกดคำหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

สรุปผลการวิจัย

1. ประสิทธิภาพกระบวนการของแบบฝึกทักษะ เรื่อง การเขียนสะกดคำไม่ตรงตามมาตราตัวสะกด (E1) เท่ากับ 90.52 และประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E2) เท่ากับ 86.77 ดังนั้น แบบฝึกทักษะเรื่องการเขียนสะกดคำไม่ตรงตามมาตราตัวสะกด ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลกานวดี มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 90.52/86.77 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้

2. คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเมื่อนักเรียนเรียนด้วยแบบฝึกทักษะ เรื่อง การเขียนสะกดคำไม่ตรงตามมาตราตัวสะกด ของชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลกานวดี หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสีย และด้านการวัดและประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ครูควรศึกษาและทำความเข้าใจการใช้แบบฝึกทักษะอย่างละเอียดและชัดเจนก่อนนำไปใช้ เพื่อให้การสอนมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับเป้าหมายการเรียนรู้ที่ตั้งไว้

1.2 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ครูควรใช้การเสริมแรงทางบวกโดยการกล่าวชื่นชมเมื่อนักเรียนทำสิ่งที่ถูกต้อง เพื่อสร้างแรงจูงใจและส่งเสริมความมั่นใจในการเรียนรู้ของนักเรียน

1.3 ครูควรตรวจแบบฝึกทักษะและแบบทดสอบพร้อมแจ้งผลให้นักเรียนทราบทันทีเพื่อให้นักเรียนสามารถรับรู้ถึงจุดเด่นและจุดที่ต้องพัฒนาในการเรียน การทราบผลลัพธ์โดยเร็วจะช่วยกระตุ้นความกระตือรือร้นและส่งเสริมความตั้งใจในการเรียนการสอนครั้งต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรพัฒนาแบบฝึกทักษะให้ครอบคลุมในทุกระดับชั้น และหลากหลายกลุ่มสาระการเรียนรู้เช่น คณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ ศิลปะ วิทยาศาสตร์ รวมถึงการงานอาชีพและเทคโนโลยี เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ในทุกด้านและเหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียนในแต่ละระดับ

2.2 ควรมีการสร้างแบบฝึกทักษะภาษาไทยในเนื้อหาที่หลากหลาย และควรทำการเปรียบเทียบในการเรียนรู้ระหว่างนักเรียนที่เรียนด้วยแบบฝึกทักษะกับนักเรียนที่เรียนด้วยวิธีการสอนอื่น ๆ เพื่อประเมินประสิทธิภาพและผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นในการเรียนรู้ของนักเรียนแต่ละกลุ่ม

2.3 ควรขยายขอบเขตการวิจัยไปยังโรงเรียนอื่น ๆ เพื่อทำการเปรียบเทียบผลการวิจัยและเพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลายและมีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545. กรุงเทพฯ : ศุภสภา.
- ชนิษฐา แสงภักดี. (2540). การใช้แบบฝึกพัฒนาทักษะการเขียนสรุปความจากบทร้อยแก้วพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียน. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. กรุงเทพฯ.
- ถวัลย์ มาศจรัส. (2548). การเขียนหนังสือส่งเสริมการอ่านและหนังสืออ่านเพิ่มเติม. กรุงเทพฯ : ต้นอ่อน.
- นฤมล ม่วงไทย. (2543). การสร้างแบบฝึกการเขียนสรุปความอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- จิราพร บุตติอ้วน. (2564). การพัฒนาแบบฝึกเสริมทักษะเรื่อง มาตราตัวสะกด กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เพื่อส่งเสริมทักษะการเขียนประโยคของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านหนองบัวงาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตร์ มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร. สกลนคร.
- ชาญชัย อาจิสมาจาร. (2540). การบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ : พิมพ์ ดี.
- บุญญฉัตร สังกัดกลาง. (2565). การพัฒนาความสามารถในการเขียนสะกดคำของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้การจัดการเรียนรู้เทคนิคเกมมิฟิเคชันร่วมกับการใช้วรรณกรรมเป็นฐาน. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 8(6), 203–218.
- วรรณิ์ โสมประยูร. (2553). เทคนิคการสอนภาษาไทย. กรุงเทพฯ : ดอกหญ้าวิชาการ.
- วรสุตา บุญยะไวโรจน์. (2536). การพัฒนาทักษะทางภาษาไทยในระดับประถมศึกษาเรื่องน่ารู้. สำหรับครูภาษาไทย. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

The use of good governance principles in the budget management of educational institutions in the 21st century

Yindee Kungsung ^{1*}, Suruthipong Bhuwatvaranon ² and Mudchalin Pholkla ³

¹ Graduate Student in Educational Administration, Faculty of Education, Songkhla Rajabhat University

² Assistant Professor Dr., Lecturer in Educational Administration Program, Faculty of Education, Songkhla Rajabhat University

³ Dr., Lecturer in Faculty of Humanities in the Faculty of Humanities and Social Sciences, Songkhla Rajabhat University

* Corresponding author. E-mail: yindee171717@hotmail.com

ABSTRACT

The academic article “The use of good governance principles in the budget management of educational institutions in the 21st century” aims to provide guidelines for applying the principles of good governance to budget management in educational institutions to enhance efficiency, transparency, and accountability. The article emphasizes the significance of good governance principles, including transparency, accountability, participation, equity, efficiency, and the rule of law. These principles serve as essential mechanisms to promote effective budget management that aligns with educational goals and responds to the needs of stakeholders in the 21st century.

The author has identified a new body of knowledge entitled “Good Governance Principles in Educational Budget Administration in the 21st Century: The Money Model.” This model represents an integration between the principles of good governance and budgetary management within educational institutions in the 21st century. Its primary objective is to enhance the quality and efficiency of budget administration, fostering autonomy, flexibility, transparency, and accountability, while ensuring freedom from external interference. Furthermore, it aims to enable educational institutions to effectively respond to the rapid transformations occurring in global education today. The Money Model consists of five essential components 1) Management 2) Oversee 3) Network 4) Evaluate 5) Yield

Keywords: Good governance, budget management, 21st century.

หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21

ยินดี กังสั้งษ์^{1*}, ศรีติพงศ์ ภูวธีรวรานนท์² และ มุจลินทร์ ผลกล้า³

¹ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

² ผศ. ดร. อาจารย์ประจำหลักสูตรบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

³ อ. ดร. อาจารย์ประจำคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

* Corresponding author. E-mail: yindee171717@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการเรื่อง “หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21” มีเป้าหมายเพื่อเป็นแนวทางการประยุกต์ใช้หลักการของธรรมาภิบาลในการบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ โปร่งใส และตรวจสอบได้ โดยมุ่งเน้นการวิเคราะห์ความสำคัญของหลักธรรมาภิบาล ซึ่งประกอบด้วยหลักความโปร่งใส ความรับผิดชอบ การมีส่วนร่วม ความเสมอภาค ประสิทธิภาพ และหลักนิติธรรม อันเป็นกลไกสำคัญในการส่งเสริมการบริหารจัดการงบประมาณให้เป็นไปตามเป้าหมายทางการศึกษาและตอบสนองต่อความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในศตวรรษที่ 21

โดยผู้เขียนได้ค้นพบองค์ความรู้ คือ หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษา ในศตวรรษที่ 21 โดยโมเดล Money Model ซึ่งการบูรณาการระหว่างหลักธรรมาภิบาลและการบริหารจัดการงบประมาณของสถานศึกษา ในศตวรรษที่ 21 เพื่อยกระดับคุณภาพการบริหารงานด้านงบประมาณของสถานศึกษาให้มีความเป็นอิสระในการบริหารจัดการ มีความคล่องตัว โปร่งใส ตรวจสอบได้ ปราศจากการแทรกแซงจากองค์กรภายนอก ทันทต่อการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาอย่างรวดเร็วของโลกในปัจจุบัน ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ 1) การบริหารจัดการ (Management) 2) การควบคุมดูแล (Oversee) 3) เครือข่าย (Network) 4) การประเมินผล (Evaluate) 5) ผลตอบแทน (Yield)

คำสำคัญ: หลักธรรมาภิบาล, การบริหารงบประมาณ, ศตวรรษที่ 21

© 2025 JISSD: Journal of Creative Education Research and Development

บทนำ

ระบบการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งในด้านเศรษฐกิจ การเมือง เทคโนโลยี และสังคม ส่งผลให้สถานศึกษาต้องมีการพัฒนาและปรับปรุงระบบการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะด้านการบริหารงบประมาณซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพการจัดการศึกษา ต้องเป็นไปอย่างโปร่งใส ตรวจสอบได้ และคุ้มค่า จึงเป็นหัวใจสำคัญในการเสริมสร้างความเชื่อมั่นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อสถานศึกษา หลักธรรมาภิบาล (Good Governance) จึงเป็นกรอบแนวคิดสำคัญในการพัฒนาระบบบริหารจัดการ โดยมุ่งส่งเสริมความโปร่งใส ความรับผิดชอบ การมีส่วนร่วม ความเสมอภาค ประสิทธิภาพ และหลักนิติธรรม ซึ่งถือเป็นกลไกสำคัญในการยกระดับคุณภาพการบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษา เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียนและผู้เกี่ยวข้อง

ในศตวรรษที่ 21 การบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษาได้กลายเป็นประเด็นที่มีความซับซ้อนและท้าทายมากขึ้น เนื่องจากสถานศึกษาต้องเผชิญกับข้อจำกัดด้านทรัพยากรทางการเงิน ขณะเดียวกันก็ต้องรับผิดชอบต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่หลากหลาย ระบบการบริหารงานงบประมาณแบบดั้งเดิมที่แยกส่วน และขาดการบูรณาการมักนำไปสู่ความไม่มีประสิทธิภาพในการจัดสรรทรัพยากร (Manna & McGuinn, 2013) ปัญหาดังกล่าวส่งผลกระทบโดยตรงต่อคุณภาพการศึกษาและความสามารถในการแข่งขันของสถานศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทที่สังคมและเศรษฐกิจโลกเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

หลักธรรมาภิบาล (Good Governance) จึงเข้ามามีบทบาทสำคัญในการแก้ไขปัญหาเหล่านี้ โดยเป็นกรอบแนวคิดที่เน้นการปกครอง การบริหาร การจัดการ และการควบคุมดูแลกิจการต่างๆ ให้เป็นไปในแนวทางที่ถูกต้องตามหลักธรรม ครอบคลุม 10 หลักการประกอบด้วย หลักประสิทธิภาพ หลักประสิทธิผล หลักประสิทธิภาพ หลักการตอบสนอง หลักการรับผิดชอบต่อสังคม หลักความ

โปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักการกระจายอำนาจ หลักนิติธรรม หลักความเสมอภาค และหลักมุ่งเน้นฉันทามติ (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2556) การนำหลักธรรมาภิบาลมาประยุกต์ใช้ในการบริหารงบประมาณสถานศึกษาจะช่วยเสริมสร้างความโปร่งใสและความรับผิดชอบในการบริหารจัดการทรัพยากรทางการเงิน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความไว้วางใจจากผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (Gabriel et al., 2022)

งานวิจัยระดับนานาชาติได้ชี้ให้เห็นว่า การขาดความโปร่งใสและความรับผิดชอบในการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาเป็นหนึ่งในปัญหาสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพของระบบการศึกษา การศึกษาของ Roza (2013) พบว่าโครงสร้างการบริหารงบประมาณปัจจุบันของสถานศึกษามักเกิดเป็นกรณีการตัดสินใจทางการเงิน ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาไม่สามารถจัดสรรทรัพยากรได้อย่างยืดหยุ่นเพื่อตอบสนองความต้องการที่เร่งด่วนหรือโอกาสที่เกิดขึ้นใหม่ นอกจากนี้ การศึกษาเชิงประจักษ์ยังพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาส่วนใหญ่ประสบปัญหาในการบริหารงบประมาณ เนื่องจากขาดความเชี่ยวชาญด้านการเงิน ขั้นตอนการจัดทำงบประมาณที่ซับซ้อน และข้อกำหนดด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบที่มีความยุ่งยาก (Gaspar et al., 2022) สภาพการณ์เหล่านี้ส่งผลให้เกิดการรั่วไหลของงบประมาณ การใช้จ่ายที่ไม่สอดคล้องกับเป้าหมายทางการศึกษา และการขาดระบบตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพ

ในบริบทของประเทศไทย การบริหารงบประมาณของสถานศึกษายังคงประสบปัญหาในหลายมิติ แม้ว่ารัฐบาลจะมีนโยบายปรับเพิ่มอัตราเงินอุดหนุนรายหัวเพื่อลดภาระค่าใช้จ่ายของผู้เรียนและเพิ่มศักยภาพสถานศึกษา แต่ยังคงพบปัญหาเรื่องการบริหารจัดการงบประมาณที่ไม่เป็นไปตามแนวทางที่กำหนด รวมถึงการขาดประสิทธิภาพในการจัดการที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพผู้เรียน (สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2567) งานวิจัยของสุภัทธานนท์ โพธิ์กัน (2561) และพงษ์ธร สิงห์พันธ์ (2566) พบว่า การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลยังมีช่องว่างที่ต้องพัฒนา โดยเฉพาะในด้านความโปร่งใส การมีส่วนร่วม และความรับผิดชอบ

ความสำคัญของการศึกษาครั้งนี้จึงอยู่ที่การนำเสนอกรอบแนวคิดที่ชัดเจนในการประยุกต์ใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทของศตวรรษที่ 21 ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารสถานศึกษานักวิชาการ และผู้กำหนดนโยบายการศึกษาในการพัฒนาระบบการบริหารงบประมาณที่มีประสิทธิภาพ โปร่งใส ตรวจสอบได้ และตอบสนองต่อความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างแท้จริง การยึดหลักธรรมาภิบาลในการบริหารงบประมาณจะช่วยสร้างความเชื่อมั่นจากชุมชน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน และที่สำคัญคือการนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืนในที่สุด

ดังนั้นรัฐบาลจึงได้ออกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 ใช้เป็นแนวทางในการจัดระเบียบให้สังคม ทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชนอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข มีความรักสามัคคีและร่วมกันเป็นพลังก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนบนพื้นฐานของหลักสำคัญอย่างน้อย 6 ประการ คือ 1) หลักนิติธรรม 2) หลักคุณธรรม 3) หลักความโปร่งใส 4) หลักความมีส่วนร่วม 5) หลักความรับผิดชอบ 6) หลักความคุ้มค่า (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542) เพื่อให้การบริหารจัดการเกิดความโปร่งใส สร้างความเชื่อมั่น ผู้นำสถานศึกษาจึงควรมีภาวะผู้นำที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลง อาศัยหลักการบริหารที่มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา สร้างความยั่งยืนทางการเงิน สร้างชื่อเสียง ความสำเร็จของนักเรียนและ ความเป็นอยู่ที่ดี ส่งเสริมการมีส่วนร่วมและการพัฒนาของครู การมีส่วนร่วมของชุมชน ด้วยการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ (ขามา เทียนโสภา, 2566)

ความหมายของหลักธรรมาภิบาล

คำว่า Good governance ซึ่งอาจจะแปลเป็นภาษาไทยได้หลากหลายความหมาย เช่น ธรรมรัฐ ธรรมาภิบาล และ สุประศาสนการ ส่วนคำว่า ธรรมาภิบาลในภาษาไทยมาจากคำว่า “ธรรม” รวมกับ “อภิบาล” เป็นธรรมาภิบาล ซึ่งหมายถึง การปกครอง หรือการบริหารจัดการด้วยระบบคุณธรรม ความหมายคำว่า ธรรมาภิบาล ได้มีผู้ให้ความหมายในหลากหลายรูปแบบดังนี้

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 ได้ให้ความหมายหลักธรรมาภิบาล เป็นแนวทางสำคัญในการจัดระเบียบให้สังคมทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชน ซึ่งครอบคลุม ไปถึงฝ่ายวิชาการ ฝ่ายปฏิบัติการฝ่ายราชการ และฝ่ายธุรกิจสามารถอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข มีความรู้รักสามัคคีและ

ร่วมกัน เป็นพลังก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนและเป็นส่วนเสริมความเข้มแข็งหรือสร้างภูมิคุ้มกันแก่ประเทศเพื่อบรรเทา ป้องกันหรือแก้ไขเยียวยาภาวะวิกฤตอันตรายที่หากจะมีมาในอนาคต เพราะสังคมจะรู้สึกถึงความยุติธรรม ความโปร่งใส และความมีส่วนร่วม อันเป็นคุณลักษณะสำคัญของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุข สอดคล้องกับความเป็นไทย รัฐธรรมนูญ และกระแสโลกยุคปัจจุบัน

ปธาน สุวรรณมงคล (2558) ได้ให้ความหมายหลักธรรมาภิบาล เป็นหลักการบริหารการปกครองที่มุ่งประโยชน์สูงสุด ของประชาชน และประเทศชาติโดยยึดหลักเหตุผล และความเป็นธรรม กล่าวอีกแง่หนึ่ง ธรรมาภิบาลเป็นทั้งหลักการ (Principles) และแนวทาง (Guidelines) สำหรับการปฏิบัติให้เป็นไปตามหลักการที่กำหนด

ชนะวิน แสงทามาตย์ (2563) ได้ให้ความหมายหลักธรรมาภิบาล เป็นหลักการบริหารการปกครองที่มุ่งประโยชน์สูงสุด ของประชาชนและประเทศชาติโดยยึดหลักการธรรมาภิบาลโดยครอบคลุมถึงความยุติธรรม ความโปร่งใส และความเป็นธรรม เป็นแนวทางสำหรับการปฏิบัติให้เป็นไปตามหลักการที่กำหนด

พระนัฐพร จันทปญโญ (พาลี) และ จักรี ศรีจารุเมธียาณ (2564) ได้ให้ความหมายหลักธรรมาภิบาล เป็นแนวความคิดการ นำหลักธรรมาภิบาลมาประยุกต์ใช้เป็นหลักการสำคัญในการจัดระเบียบองค์การภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน ภาคประชาชน เพื่อให้ สามารถดำเนินการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ก่อให้เกิดความรู้รัก สามัคคีและร่วมกันเป็นพลัง ซึ่งจะ นำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน และช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งหรือสร้างภูมิคุ้มกันให้กับองค์กร สังคม และประเทศในที่สุด

สรุปได้ว่าหลักธรรมาภิบาล คือ หลักการบริหาร โดยการนำหลักธรรม มาประยุกต์ในการบริหารจัดการองค์การภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน ภาคประชาชน มุ่งประโยชน์สูงสุดของประชาชน และประเทศชาติโดยยึดหลักเหตุผล และความเป็นธรรม

รูปแบบการจัดสรรงบประมาณตามบริบทประเทศ

ระบบการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาในต่างประเทศมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญตามบริบททาง เศรษฐกิจ สังคม และนโยบายการศึกษาของแต่ละประเทศ การศึกษาเปรียบเทียบในกลุ่มประเทศพัฒนาแล้วเผยให้เห็นถึงความ หลากหลายของแนวทางที่สามารถนำไปสู่ความสำเร็จทางการศึกษาได้

ระบบการบริหารแบบกระจายอำนาจของฟินแลนด์ ถือเป็นต้นแบบของการบูรณาการหลักธรรมาภิบาลเข้ากับการ บริหารงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ สถานศึกษาในฟินแลนด์ได้รับการห้ามโดยกฎหมายไม่ให้ระดมทุนเอกชนหรือเรียกเก็บ ค่าธรรมเนียมการศึกษา และทุกโรงเรียนได้รับการสนับสนุนเท่าเทียมกันจากภาษี ซึ่งสร้างโอกาสที่เท่าเทียมสำหรับเด็กทุกคน โดยไม่คำนึงถึงชนชั้นทางสังคม ความมั่งคั่ง หรือแม้แต่ทำเลที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ Roza, M. (2013) นอกจากนี้ ผู้จัดการศึกษามี หน้าที่รับผิดชอบในการจัดการเรียนการสอนและประสิทธิผลและคุณภาพของการศึกษาที่จัดให้ โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กำหนดระดับอิสระที่จะมอบให้โรงเรียน เช่น การบริหารงบประมาณ การจัดซื้อจัดจ้าง และการสรรหาบุคลากร แนวทางนี้ สะท้อนหลักประสิทธิผล หลักความโปร่งใส และหลักการกระจายอำนาจอย่างชัดเจน Showunmi (2012)

ในทางตรงกันข้าม ระบบการบริหารแบบกึ่งกระจายอำนาจของสหรัฐอเมริกา ให้อิสระทางการเงินและการบริหาร มากกว่า แต่กลับเผชิญกับความท้าทายด้านความเหลื่อมล้ำ แม้ว่า สหรัฐอเมริกาจะใช้จ่าย 15,500 ดอลลาร์ต่อนักเรียนเทียบเท่า เต็มเวลา (FTE) สำหรับการศึกษาในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาในปี 2019 ซึ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศสมาชิก OECD อยู่ 38% แต่ผลลัพธ์ทางการศึกษาก็ไม่ได้สูงกว่าประเทศอื่นในสัดส่วนที่สอดคล้องกัน สิ่งนี้ชี้ให้เห็นว่าการใช้จ่ายที่สูงกว่าไม่ได้ รับประกันความสำเร็จโดยอัตโนมัติหากขาดการกำกับดูแลที่มีประสิทธิภาพและการจัดสรรทรัพยากรที่เป็นธรรม

ระบบการบริหารแบบผสมผสานของสหราชอาณาจักร ได้พยายามสร้างสมดุลระหว่างการควบคุมส่วนกลางกับอิสระ ของสถานศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งผ่านระบบ Academy Schools ที่ได้รับอิสระมากขึ้นในการบริหารงบประมาณและหลักสูตร อย่างไรก็ตาม การศึกษาพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างอิสระของโรงเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันทั้งระหว่าง ประเทศและภายในประเทศในแต่ละกลุ่ม ทั้งในด้านขนาดและทิศทาง ซึ่งบ่งชี้ว่าการให้อิสระทางการเงินเพียงอย่างเดียวไม่ เพียงพอหากขาดกลไกด้านความรับผิดชอบที่เหมาะสม

การศึกษาของ Roza (2013) เน้นย้ำถึงปัญหาพื้นฐานในระบบการบริหารงบประมาณปัจจุบันว่า โครงสร้างการบริหาร งบประมาณมักบิดเบือนการตัดสินใจทางการเงิน ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาไม่สามารถจัดสรรทรัพยากรได้อย่างยืดหยุ่นเพื่อ

ตอบสนองความต้องการที่เร่งด่วน การวิจัยนี้ชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการปฏิรูปโครงสร้างการกำกับดูแลเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารงบประมาณ

ส่วน ระบบการจัดสรรงบประมาณของสถานศึกษาในประเทศไทยมีลักษณะเฉพาะที่สะท้อนโครงสร้างการปกครองและนโยบายการศึกษาของประเทศ โดยมีความซับซ้อนและหลากหลายตามสังกัดของสถานศึกษาและแหล่งที่มาของงบประมาณ ระบบการศึกษาไทยมีการกระจายอำนาจและความรับผิดชอบในการบริหารงบประมาณไปยังหน่วยงานต่างๆ ซึ่งสถานศึกษาในประเทศไทยแบ่งออกเป็นหลายสังกัด ได้แก่ โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) สถานศึกษาสังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียน สถานศึกษาสังกัดกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ และโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา (องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งต่อ, 2567) สถานศึกษาสังกัด สพฐ. ได้รับการจัดสรรงบประมาณโดยตรงจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผ่านสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา (สพป./สพม.) ซึ่งทำหน้าที่เป็นหน่วยงานกลางในการบริหารจัดการและกำกับดูแลการใช้จ่ายงบประมาณให้เป็นไปตามระเบียบและหลักเกณฑ์ที่กำหนด สถานศึกษาในสังกัดนี้จะได้รับงบประมาณแบบจัดสรรตรง ซึ่งโอนเข้าบัญชีเงินฝากธนาคารของสถานศึกษา สถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีรูปแบบการบริหารงบประมาณที่แตกต่างออกไป โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเบิกจ่ายงบประมาณเพื่อโอนเข้าบัญชีเงินฝากธนาคารของสถานศึกษา หรือในบางกรณีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยจัดซื้อจัดจ้างให้แก่สถานศึกษา โดยถือปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบของกระทรวงมหาดไทย (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2567) การบริหารงบประมาณของสถานศึกษาในสังกัดนี้จึงมีลักษณะแบบผสมผสานระหว่างการกระจายอำนาจและการควบคุมจากท้องถิ่น

องค์ประกอบของหลักธรรมาภิบาล

นักวิชาการและนักการศึกษาได้กล่าวถึงองค์ประกอบของหลักธรรมาภิบาล ไว้ดังนี้

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 ได้กำหนดองค์ประกอบของหลักธรรมาภิบาล ดังนี้

1. หลักนิติธรรม ได้แก่ การตรากฎหมาย กฎ ข้อบังคับต่างๆ ให้ทันสมัยและเป็นธรรมเป็นที่ยอมรับของสังคม และสังคมยินยอมพร้อมใจปฏิบัติตามกฎหมาย กฎ ข้อบังคับเหล่านั้นโดยถือว่าเป็นการปกครองภายใต้กฎหมายมิใช่ตามอำเภอใจหรืออำนาจของตัวบุคคล
2. หลักคุณธรรม ได้แก่ การยึดมั่นในความถูกต้องดีงามโดยธรรมาภิบาลให้เจ้าหน้าที่ของรัฐยึดถือหลักนี้ ในการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นตัวอย่างแก่สังคมและส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนพัฒนาตนเองไปพร้อมกัน เพื่อให้คนไทยมีความซื่อสัตย์ จริตใจ ขยัน อดทน มีระเบียบวินัย ประกอบอาชีพสุจริตจนเป็นนิสัยประจำชาติ
3. หลักความโปร่งใส ได้แก่ การสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันของคนในชาติ โดยปรับปรุงกลไกการทำงาน ขององค์กรทุกวงการให้มีความโปร่งใส มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์อย่างตรงไปตรงมาด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวก และมีกระบวนการให้ประชาชนตรวจสอบความถูกต้องชัดเจนได้
4. หลักความมีส่วนร่วม ได้แก่ การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้ และเสนอความเห็นในการตัดสินใจ ปัญหาสำคัญของประเทศ ไม่ว่าด้วยการแจ้งความเห็น การไต่สวนสาธารณะ การประชาพิจารณ์ และแสดงประชามติ หรืออื่นๆ
5. หลักความรับผิดชอบ ได้แก่ การตระหนักในสิทธิหน้าที่ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจปัญหา สาธารณะของบ้านเมือง และกระตือรือร้นในการแก้ปัญหา ตลอดจนการเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่างและความกล้าที่จะ ยอมรับผลจากการกระทำของตน
6. หลักความคุ้มค่า ได้แก่ การบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนร่วม โดย ธรรมาภิบาลให้คนไทยมีความประหยัดใช้ของอย่างคุ้มค่า สร้างสรรค์สินค้าและบริการที่มีคุณภาพสามารถแข่งขันได้ในเวทีโลกและ รักษาพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ยั่งยืน

จากการวิเคราะห์หลักธรรมาภิบาล พบว่า ประกอบด้วยหลักการสำคัญ 6 ประการ คือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า โดยมีการพัฒนามาอย่างต่อเนื่องในสังคมไทย มีการบัญญัติไว้ในกฎหมายรัฐธรรมนูญ โดยมีการนำมาปรับใช้ในสังคมทั้งหน่วยงานของภาครัฐและเอกชน เพราะหลักธรรมาภิบาลได้รับการยอมรับเป็นหลักการสากลที่สนับสนุนสังคมที่ปกครองในระบอบประชาธิปไตย ถึงแม้ความแตกต่างกันในเรื่องความหมายหรือค่านิยมของหลักธรรมาภิบาล ซึ่งนักวิชาการ ผู้ทรงคุณวุฒิ มีการเรียกชื่อหรืออธิบายความหมาย เพื่อการนำไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของสังคมนั้นๆ

ความหมายการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา

ซูบริ ม่วงกุ่ม (อ้างถึงใน รักษณาสี สุริหาร, 2563: 26) ให้ความหมายของการบริหารงบประมาณ หมายถึง การดำเนินงาน การของบประมาณตามแผนที่วางไว้ในด้านใช้จ่ายงบประมาณ อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลได้ทั้งผลผลิตและผลลัพธ์ รวมถึงการกะประมาณการบริหารกิจการขององค์กรและค่าใช้จ่าย ให้มีประสิทธิภาพตรงตามวัตถุประสงค์ ถูกต้องตามระเบียบ ทันเวลาและเพื่อประโยชน์สูงสุด

บุญยวีร์ พัฒนธณิกิตติโชค (อ้างใน รักษณาสี สุริหาร, 2563: 26) ให้ความหมายของการบริหารงบประมาณ หมายถึง การจัดการระบบการใช้จ่ายงบประมาณให้บรรลุเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ที่หน่วยงานได้กำหนดไว้ อีกทั้งยังต้องแสวงหาแหล่งเงินทุน การจัดสรรเงินทุนและตัดสินใจในนโยบายการเงินอย่างมีเหตุผลและมีประโยชน์ต่อผู้รับบริการและองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

รักษณาสี สุริหาร (2563: 26) ได้สรุปความหมายการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา หมายถึง การจัดทำแผนงบประมาณ ในการคำนวณค่าใช้จ่ายและจัดสรรทรัพยากรตามโครงการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่หน่วยงานได้กำหนดไว้ รวมถึงการบริหารกิจกรรมขององค์กรให้ถูกต้องตามระเบียบ และได้ประโยชน์สูงสุด

ทิชากร ใช้บางยาง (2566: 8) ได้สรุปความหมายการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา หมายถึง การดำเนินงานของสถานศึกษา เกี่ยวกับการจัดสรรเงินงบประมาณที่ทางราชการจัดสรรให้สถานศึกษา โดยมีการวางแผนและการควบคุม ทางการเงิน บริหารการเงินอย่างมีระบบ ถูกต้อง ตามระเบียบและวิธีการ และมีการดำเนินการอย่างโปร่งใสสามารถตรวจสอบได้ มีการนำงบประมาณไปใช้ให้เกิดประโยชน์ มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดในการจัดการศึกษาให้กับผู้เรียน

จากการวิเคราะห์การบริหารงบประมาณของสถานศึกษา หมายถึง การดำเนินงานเกี่ยวกับงบประมาณที่ได้รับจัดสรร โดยการจัดทำแผนงบประมาณ และมีการควบคุมทางการเงินบริหารการเงินอย่างมีระบบ ถูกต้องตามระเบียบและวิธีการด้วยความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ และนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการจัดการศึกษาให้กับผู้เรียน

ผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21

ณัฐวุฒิ พุทธวงศ์ (2564) ให้ความหมายผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 หมายถึง ผู้บริหารที่มีคุณลักษณะโดดเด่นด้านความรู้ ความสามารถในการบริหารสถานศึกษา สามารถประยุกต์ใช้ทฤษฎีทางการบริหารมาปรับใช้ให้เหมาะสม กับสถานการณ์ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความสามารถด้านการสื่อสารและเทคโนโลยีดิจิทัล เปิดรับแง่มุมใหม่ๆ และสามารถนำความรู้ ความชำนาญมาปฏิบัติงาน

สุพัตรา ผลประสาธ (2566) ให้ความหมายผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 หมายถึง ความรู้ ความชำนาญ ความสามารถในการดำเนินกิจกรรมบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ผู้บริหารต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการดำเนินงาน เพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

สร้อยสุดา ศุภมาตย์ และทับทิมทอง กอบัวแก้ว (2566 : 1047) ให้ความหมายผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 หมายถึง ผู้บริหารการศึกษาที่มุ่งความสำเร็จของงานให้มีคุณภาพ มีคุณลักษณะ ดังนี้ 1) มีทักษะการสื่อสารที่ดี เข้าใจง่าย และชัดเจน 2) มีทักษะความคิดสร้างสรรค์และความคิดรวบยอด สามารถวิเคราะห์ปัญหา ตีความ แปลความของข้อมูล และคิดแนวทางการแก้ปัญหา เทคนิควิธีการทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างสร้างสรรค์ 3) มีทักษะการใช้เทคโนโลยี ผู้บริหารการศึกษาเป็นผู้รอบรู้ด้านการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย และนำเทคโนโลยีมาใช้ประโยชน์ในการบริหารงาน 4) มีทักษะมนุษยสัมพันธ์ที่ดี รับ

ฟังความคิดเห็น ทำงานร่วมกับผู้อื่น และใช้กระบวนการทำงานแบบระบอบประชาธิปไตย สอดคล้องกับการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 คุณลักษณะและทักษะการจัดการเรียนรู้ 3Rs8Cs

จากการวิเคราะห์ผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ต้องมีลักษณะที่โดดเด่นด้านความรู้ ความสามารถ มุ่งความสำเร็จของงานให้มีคุณภาพ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สามารถวิเคราะห์และแก้ปัญหาได้ และมีการนำเทคโนโลยีใหม่ที่ทันสมัยมาใช้ประโยชน์ในการบริหารจัดการ

ความท้าทายเฉพาะในศตวรรษที่ 21

การบริหารงบประมาณของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 เผชิญกับความท้าทายที่ซับซ้อนและหลากหลายมิติ ซึ่งต้องการการปรับตัวและนวัตกรรมในการจัดการ

ความท้าทายด้านการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและความเหลื่อมล้ำทางดิจิทัล เป็นประเด็นสำคัญที่สุด ในพื้นที่ที่มีรายได้ต่ำหลายแห่ง นักเรียนขาดการเข้าถึงเครื่องมือทางเทคโนโลยีที่จำเป็น เช่น คอมพิวเตอร์ สมาร์ทโฟน และการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตที่เชื่อถือได้ ช่องว่างทางดิจิทัลนี้ส่งผลกระทบต่อนักเรียนจากพื้นเพไม่สมส่วน ป้องกันไม่ให้พวกเขามีส่วนร่วมในการเรียนรู้ออนไลน์อย่างเต็มที่ OECD (2023) ผู้บริหารสถานศึกษาต้องจัดสรรงบประมาณสำหรับโครงสร้างพื้นฐานทางดิจิทัล การฝึกอบรมครู และการบำรุงรักษาเทคโนโลยี ซึ่งเพิ่มความซับซ้อนในการวางแผนทางการเงิน การระบาดของโควิด-19 ได้เน้นย้ำถึงความสำคัญของการเรียนรู้ดิจิทัล ซึ่งจำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงอย่างกะทันหันจากการสอนแบบตัวต่อตัวไปสู่การเรียนรู้ทางไกล การเปลี่ยนแปลงนี้ได้เร่งการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการศึกษา เน้นย้ำถึงศักยภาพในการอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องแม้ในสถานการณ์ที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน Voogt, J., & Roblin, N. P. (2012) สถานศึกษาที่ไม่มียกงบประมาณเพียงพอสำหรับเทคโนโลยีพบว่าตนเองไม่สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพในช่วงวิกฤต

ความท้าทายด้านความไม่แน่นอนและความซับซ้อนของการจัดสรร เพิ่มขึ้นอย่างมาก นโยบาย SAWA (School Autonomy with Accountability) พยายามเอาชนะโครงสร้างการกำกับดูแลแบบราชการโดยการกระจายอำนาจการให้บริการการศึกษา ส่งเสริมการจัดการที่เน้นผลลัพธ์ และวางตำแหน่งรัฐให้เป็นผู้ประเมินมากกว่าเป็นผู้ให้บริการการศึกษาโดยตรง อย่างไรก็ตาม นโยบายเหล่านี้มักสร้างความตึงเครียดระหว่างอิสระและความรับผิดชอบ และการดำเนินการสร้างผลลัพธ์ที่หลากหลายขึ้นอยู่กับบริบทและสถาบันท้องถิ่น

ความท้าทายด้านความคาดหวังที่เพิ่มขึ้นและความรับผิดชอบที่หลากหลาย กดดันงบประมาณมากขึ้น การกระจายอำนาจด้านงบประมาณตามโรงเรียนเป็นปรากฏการณ์ระดับนานาชาติที่หมายถึงการถ่ายโอนความรับผิดชอบและความรับผิดชอบในการตัดสินใจจากรัฐบาลกลางไปยังโรงเรียนท้องถิ่นหรือเขตการศึกษา สถานศึกษาไม่เพียงแต่ต้องรับผิดชอบต่อผลลัพธ์ทางการเรียน แต่ยังรวมถึงสุขภาพจิต ความปลอดภัย การรวมกลุ่มทางสังคม และการพัฒนาทักษะศตวรรษที่ 21 ซึ่งทั้งหมดต้องการทรัพยากรทางการเงินที่สำคัญ Roza, M. (2013)

ความท้าทายด้านความสามารถและความเชี่ยวชาญในการบริหารงบประมาณ เป็นอุปสรรคสำคัญ การศึกษาของ Gaspar et al. (2022) ระบุว่า ผู้บริหารสถานศึกษาส่วนใหญ่ประสบปัญหาในการบริหารงบประมาณเนื่องจากขาดความเชี่ยวชาญด้านการเงิน ขั้นตอนการจัดทำงบประมาณที่ซับซ้อน และข้อกำหนดด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบที่ยุงยาก ความท้าทายนี้แสดงให้เห็นถึงความจำเป็นในการพัฒนาขีดความสามารถของผู้บริหารและการให้การสนับสนุนทางเทคนิคที่เหมาะสม

ความท้าทายจากโลกาภิวัตน์และการแข่งขันระหว่างประเทศ ส่งผลกระทบต่อความคาดหวังและการจัดสรรทรัพยากร ในยุคสารสนเทศ คำถามสำคัญคือว่าในระยะยาว คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตจะเสริมการศึกษาและทักษะ ดังที่ดูเหมือนเป็นในตอนนี้ หรือจะทดแทนการศึกษา Roza, M. (2013) สถานศึกษาต้องแข่งขันในระดับโลกในขณะที่จัดการกับข้อจำกัดด้านงบประมาณในท้องถิ่น ส่งผลให้เกิดแรงกดดันในการจัดสรรทรัพยากรอย่างมีกลยุทธ์เพื่อพัฒนาทุนมนุษย์ที่สามารถแข่งขันได้

บทสรุป

1. หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษา ในศตวรรษที่ 21

จากแนวคิดและทฤษฎีหลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ผู้เขียนได้รวบรวมข้อมูลพบว่าได้ข้อสรุปที่เกิดเป็นตารางสังเคราะห์แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การสังเคราะห์ตัวแปรต้น ตัวแปรตามและบริบท จากเอกสารงานวิจัย ที่เกี่ยวข้อง

หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงาน งบประมาณของสถานศึกษา ใน ศตวรรษที่ 21	1. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี (2542)	2. แสงเทียน จิตโรติ และคณะ (2562)	3. แสงเทียน จิตโรติ (2560)	4. บังอร ปล้องหิน (2566)	5. จุฑากาญจน์ เก่งกลิจ (2564)	6. ชนะวิน แสงทามาศย์ (2563)	7. ปริญญา ยกพล (2563)	8. ปริญญ์ ทองชู (2565)	9. กมลวรรณ ศรีม่วง (2560)	10. พชรินทร์ ปรีชา และคณะ (2566)	รวม
1. หลักนิติธรรม	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	10*
2. หลักคุณธรรม	✓			✓		✓	✓	✓	✓	✓	7*
3. หลักความโปร่งใส	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	10*
4. หลักความมีส่วนร่วม	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	10*
5. หลักความรับผิดชอบ	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	10*
6. หลักความคุ้มค่า	✓			✓		✓	✓	✓	✓	✓	7*
7. หลักประสิทธิภาพ		✓	✓		✓						3
8. หลักการตอบสนอง		✓	✓		✓						3
9. หลักการกระจายอำนาจ		✓	✓		✓						3
10. หลักความเสมอภาค		✓	✓		✓						3
11. หลักมุ่งเน้นฉันทามติ		✓	✓		✓						3

จากตารางที่ 1 ผู้เขียนได้ทำการสังเคราะห์ตัวแปรต้น ตัวแปรตามและบริบท จากเอกสารงานวิจัย ที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปได้ว่า การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 มีทั้งหมด 6 องค์ประกอบ ประกอบด้วย 1. หลักนิติธรรม 2. หลักคุณธรรม 3. หลักความโปร่งใส 4. หลักการมีส่วนร่วม 5. หลักความรับผิดชอบ 6. หลักความคุ้มค่า โดยผู้บริหารมุ่งเน้นความเป็นอิสระในการบริหารจัดการ มีความคล่องตัว โปร่งใส ตรวจสอบได้ ปราศจากการแทรกแซงจากองค์กรภายนอก

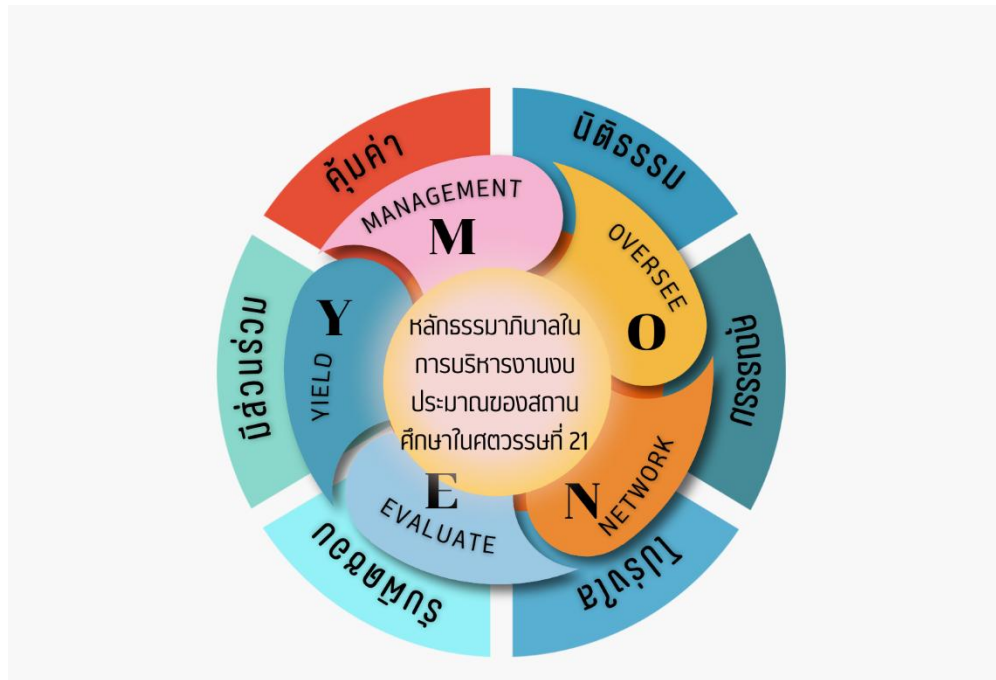
ภาพที่ 1 องค์ประกอบของหลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21
ที่มา: ยินดี กังสังข์ 2568

จากองค์ประกอบที่กล่าวมาในเบื้องต้น พบว่าองค์ประกอบของหลักธรรมาภิบาลมีความสำคัญในการบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 เนื่องจากมุ่งเน้นความเป็นอิสระในการบริหารจัดการ มีความคล่องตัว โปร่งใส ตรวจสอบได้ ปราศจากการแทรกแซงจากองค์กรภายนอก ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาอย่างรวดเร็วของโลกในปัจจุบัน

องค์ความรู้ที่ค้นพบ

บทความนี้มุ่งสร้างองค์ความรู้จากการสังเคราะห์หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษา ในศตวรรษที่ 21 โดยได้พัฒนาโมเดล Money Model ซึ่งเป็นแนวคิดบูรณาการระหว่างหลักธรรมาภิบาลและการบริหารจัดการงบประมาณของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 เพื่อยกระดับคุณภาพการบริหารงานด้านงบประมาณของสถานศึกษาให้มีความเป็นอิสระในการบริหารจัดการ มีความคล่องตัว โปร่งใส ตรวจสอบได้ ปราศจากการแทรกแซงจากองค์กรภายนอก ทันต่อ การเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาอย่างรวดเร็วของโลกในปัจจุบัน

โมเดล Money Model บูรณาการหลักธรรมาภิบาลร่วมกับหลักการบริหารจัดการ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ 1) การบริหารจัดการ (Management) 2) การควบคุมดูแล (Oversee) 3) เครือข่าย (Network) 4) การประเมินผล (Evaluate) 5) ผลตอบแทน (Yield) เพื่อให้ผู้บริหารบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษา มีความเป็นอิสระ ความคล่องตัว โปร่งใส ตรวจสอบได้ ปราศจากการแทรกแซงจากองค์กรภายนอก ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาอย่างรวดเร็วของโลกในปัจจุบัน

ภาพที่ 2 โมเดล Money Model
ที่มา: ยินดี กังสังข์ 2568

องค์ประกอบของโมเดล Money Model ดังนี้

1. หลักธรรมาภิบาล 6 ประการ ซึ่งเป็นแกนหลักในการขับเคลื่อนการบริหารงานงบประมาณ

1.1 หลักนิติธรรม (Rule of Law) การบริหารราชการภายใต้กฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ ที่เป็นธรรม และเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย

1.2 หลักคุณธรรม (Morality) การยึดมั่นในความถูกต้อง ดีงาม ส่งเสริมให้บุคลากรมีคุณธรรม จริยธรรม ซื่อสัตย์ สุจริต และมีความรับผิดชอบ

1.3 หลักความโปร่งใส (Transparency) การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารอย่างตรงไปตรงมา สามารถตรวจสอบได้ เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือและความไว้วางใจ

1.4 หลักการมีส่วนร่วม (Participation) การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจและแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

1.5 หลักความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (Responsibility) การตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อหน้าที่ และพร้อมที่จะแก้ไขข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้น

1.6 หลักความคุ้มค่า (Cost-effectiveness) การบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด และคุ้มค่าที่สุด

2. แนวคิดหลักในการบริหารงานงบประมาณ โดยบูรณาการร่วมกับหลักธรรมาภิบาล 6 ประการ ซึ่งเป็นแกนหลักในการขับเคลื่อนการบริหารงานงบประมาณ

2.1 การบริหารจัดการ (Management) การบริหารจัดการ โดยเน้นการวางแผนที่ยืดหยุ่นและมีส่วนร่วม และได้รับการสนับสนุนจากผู้ปฏิบัติงาน สิ่งนี้จะช่วยให้การใช้ทรัพยากรบรรลุวัตถุประสงค์ของสถานศึกษาได้อย่างแท้จริง

2.2 การควบคุมดูแล (Oversee) เน้นความโปร่งใสและระบบการตรวจสอบภายในที่ชัดเจน การกำกับดูแล ไม่ควรมุ่งเน้นแค่การจับผิด แต่เป็นการสร้างระบบที่ช่วยให้บุคลากรทำงานได้อย่างถูกต้องและโปร่งใส และการให้ความรู้แก่บุคลากร ด้านระเบียบการเงิน บัญชี และพัสดุ จะช่วยลดข้อผิดพลาด ป้องกันการทุจริต และสร้างความเชื่อมั่นในการบริหารจัดการงบประมาณ

2.3 เครือข่าย (Network) การสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์กับบุคคล สถานศึกษาอื่น ๆ หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนและชุมชน ไม่ได้เป็นเพียงการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์เท่านั้น แต่ยังเป็นแหล่งทรัพยากรที่สำคัญ สำหรับสถานศึกษาอีกด้วย เครือข่ายสามารถนำไปสู่ความร่วมมือในการจัดกิจกรรม การสนับสนุนด้านงบประมาณหรือวัสดุอุปกรณ์ การรับบริจาค หรือแม้แต่การแบ่งปันบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญ เพื่อเพิ่มศักยภาพในการบริหารงบประมาณให้เกิดประโยชน์สูงสุด

2.4 การประเมินผล (Evaluate) เพื่อการพัฒนาและเรียนรู้ การประเมินผลไม่ได้มีวัตถุประสงค์เพียงเพื่อวัดความสำเร็จหรือความล้มเหลวเท่านั้น แต่เป็นกระบวนการที่สำคัญในการเรียนรู้และพัฒนา การประเมินผลอย่างสม่ำเสมอและเป็นระบบ จะช่วยให้สามารถระบุจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคได้อย่างชัดเจน เพื่อนำมาใช้ในการปรับปรุงแผนงาน กระบวนการทำงาน และการจัดสรรงบประมาณในอนาคต ส่งผลให้การบริหารงบประมาณมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

2.5 ผลตอบแทน หรือ ผลการดำเนินงาน (Yield) ไม่ควรถูกจำกัดอยู่เพียงแค่ผลลัพธ์เชิงปริมาณที่เกี่ยวข้องกับการเงินเท่านั้น แต่ควรรวมถึง ผลลัพธ์เชิงคุณภาพที่ส่งผลต่อการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน การพัฒนาศักยภาพของบุคลากร การสร้างชื่อเสียงของสถานศึกษาและ การมีส่วนร่วมของชุมชน การตั้งเป้าหมายของโครงการ/กิจกรรมที่ชัดเจน และการวัดผลตอบแทนมิติที่หลากหลายจะช่วยให้มองเห็นคุณค่าที่แท้จริงของการใช้งบประมาณและเป็นแรงจูงใจให้เกิดการสร้างสรรค์นวัตกรรมและการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 สถานศึกษาควรเปิดเผยข้อมูลทางการเงินและงบประมาณทั้งหมดอย่างชัดเจนและเป็นปัจจุบันแก่บุคลากร ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา และสาธารณะ เช่น แผนการจัดทำ/เสนอของงบประมาณ, การจัดสรร, รายงานผลการใช้จ่าย, การจัดซื้อจัดจ้าง

1.2 จัดให้มีช่องทางที่หลากหลายในการเผยแพร่ข้อมูล เช่น ป้ายประกาศ, เว็บไซต์ของโรงเรียน, หรือระบบสารสนเทศทางการเงิน

1.3 กำหนดบทบาทและหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงบประมาณในแต่ละขั้นตอน (ตั้งแต่การจัดทำแผนถึงการเบิกจ่าย) อย่างชัดเจน

1.4 เปิดโอกาสให้บุคลากร ครู ผู้ปกครอง และคณะกรรมการสถานศึกษา มีส่วนร่วม ในกระบวนการจัดทำและเสนอของงบประมาณ รวมถึงการกำหนดลำดับความสำคัญของโครงการ เพื่อให้งบประมาณสอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริง

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 วิจัยและพัฒนาแบบจำลองการจัดทำงบประมาณที่เน้นการวัดผลผลิต (Outputs) และผลลัพธ์ (Outcomes) ของโครงการทางการศึกษาอย่างชัดเจน โดยบูรณาการหลักความรับผิดชอบ (Accountability) และความคุ้มค่า (Efficiency)

2.2 พัฒนาเครื่องมือ (เช่น ดัชนีหรือตัวชี้วัด) ที่มีความเที่ยงตรงและเชื่อถือได้ สำหรับการประเมินระดับการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2558). *เอกสารแนวทางการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2567). *แนวทางการบริหารงบประมาณ เงินอุดหนุนทั่วไป ด้านการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568*. สืบค้นจาก <https://www.dla.go.th/upload/document>
- ชนะวิน แสงทามาศย์. (2563). หลักธรรมาภิบาลกับการบริหารงานบุคคลในโรงเรียน. *วารสารสังคมศาสตร์บูรณาการ*, 1(3), 63-75.
- ขามา เทียนโสภา. (2566). *รูปแบบการบริหารสถานศึกษาเอกชนเพื่อส่งเสริมการเป็นองค์กรแห่งความสุข*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยนครสวรรค์.

- ณัฐวุฒิ พุทธวงศ์. (2564). *ทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการ สถานศึกษาสังกัดสถาบันอาชีวศึกษาภาคกลาง 1. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.*
- ประวดี สุทธิประภา. (2562). *รูปแบบการบริหารสถานศึกษาในการเสริมสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนสารวิทยา. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา จากมหาวิทยาลัยขอนแก่น.*
- ปธาน สุวรรณมงคล. (2558). *การบริหารงานภาครัฐกับการสร้างธรรมาภิบาล. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร. บริษัทแก่นจันทร์การพิมพ์ จำกัด.*
- พระนัฐพร จันทปญโญ (พาลี) และ จักรี ศรีจารุเมธีญาณ. (2564). *การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล. วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ, 1(6), 47-56.*
- พงษ์ธร สิงห์พันธ์. (2566). *การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจเจริญ. วารสารบริหารการศึกษาบัวบัณฑิต, 21(2), 12 – 21.*
- สุพัตรา ผลประสาท. (2566). *ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารและพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.*
- สำนักนายกรัฐมนตรี. (2542). *ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี. ราชกิจจานุเบกษา .*
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2556). *หลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี. กรุงเทพฯ: สำนักงาน ก.พ.*
- สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2567). *แนวทางการดำเนินงานการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ 2568. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.*
- สุภัทสรานันท์ โพธิ์กัน. (2561). *การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 กลุ่ม 3 [วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยบูรพา.*
- อมรรัตน์ เตชะนอก. (2563). *การบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศในศตวรรษที่ 21. วารสารพัฒนาการเรียนรู้ยุคใหม่, 5(6), 367.*
- องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งต่อ. (2567). *9 ขั้นตอนของการขอรับเงินอุดหนุนจาก อบท. สืบค้นเมื่อวันที่ 19 สิงหาคม 2568 จาก <https://www.thungtor.go.th/fileupload/5605237358.pdf>*
- Gabriel, J. P., Manuel, M. B., Ladrillo, D. S., Gabriel, E. R., & Gabriel, A. G. (2022). Transparency and accountability of managing school financial resources. *Journal of Public Administration and Governance, 12*(2), 102-115.
- Gaspar, M. R., Gabriel, J. P., Manuel, M. B., Ladrillo, D. S., Gabriel, E. R., & Gabriel, A. G. (2022). Transparency and accountability of managing school financial resources. *Macrothink Institute.*
- Manna, P., & McGuinn, P. (Eds.). (2013). *Education governance for the twenty-first century: Overcoming the structural barriers to school reform.* Brookings Institution Press.
- OECD. (2023). *The future of Finland's funding model for higher education institutions.* OECD Publishing. Retrieved from <https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2023/09>
- Roza, M. (2013). How current education governance distorts financial decisionmaking. In P. Manna & P. McGuinn (Eds.), *Education governance for the twenty-first century: Overcoming the structural barriers to school reform* (pp. 42-65). Brookings Institution Press.
- Showunmi V. (2012). *Why British Black Women Have Difficulty Finding Employment.* The Edwin Mellen Press.

Voogt, J., & Roblin, N. P. (2012). A comparative analysis of international frameworks for 21st century competences: Implications for national curriculum policies. *Journal of Curriculum Studies*, 44(3), 299-321.

